

Fylkesmannen i
NORDLAND

- vinner til Nordlands beste

Forvaltningsplan

Kjerkvatnet naturreservat, Evenes kommune (høringsutkast)

Miljøvernavdelingen

Rapportnummer **xx**/2016

HØRINGSUTKAST

- vinker til Nordlands beste

Fylkesmannen i Nordland
Moloveien 10
8002 Bodø

Rapport
Nr. 2016 - X

Tittel: Forvaltningsplan for Kjerkvatnet naturreservat, Evenes kommune, Nordland		
Utgiver: Fylkesmannen i Nordland		
Antall sider:	ISBN:	Dato:
Forsidebilder: Forsidebilde: Gunhild Garte Nervold /Fylkesmannen i Nordland Bilder i rapporten er tatt av dersom ikke fotograf er oppgitt.		
Utarbeidet av: Gunhild Garte Nervold, Charlotte Alexander Lassen og Mia Husdal		
Emneord: Forvaltningsplan Kjerkvatnet naturreservat Våtmark Våtmarksfugl Kransalgesjø		
Sammendrag: Kjerkvatnet naturreservat ble vedtatt vernet 19. desember 1997. Formålet med vernet er å bevare et viktig våtmarksområde med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv. Det vernede område består av to kalksjøer, sørenden av Lavangsvannet og Kjerkvatnet og tilhørende elveparti og oser (Tårstad- og Stunesosen). Evenes flyplass ligger i umiddelbar nærhet og deler av naturreservatet grenser til landbruksområder og fylkesvei. Dette fører til store utfordringer og påvirkninger på verneområdet. Det har vært og er fortsatt mye forurensing inn i området. Kildene har vært fra både avløp, landbruk og flyplassen. Evenes flyplass ligger i umiddelbar nærhet og deler av naturreservatet er omkranset av landbruksområder og infrastruktur. I dag er det Kjerkvatnet som har den største belastningen og i perioder er det oksygensvikt under isen på vinteren. Planen utdyper nærmere hva som er tillatt ut fra vedtatt verneforskrift for området.		

Forord

Kjerkvatnet naturreservat er en del av et viktig våtmarksområde, både regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Naturreservatet ligger i Evenes kommune nært Evenes og Evenes flyplass. Dette fører til at det er mye aktivitet i grenseområdet til naturreservatet og dermed behov for en forvaltningsplan som gir retningslinjer for hva som er tillatt i Kjerkvatnet naturreservat.

Fylkesmannen i Nordland startet så vidt arbeidet med forvaltningsplanen i desember 2012, men på grunn av planene om fremskutt base på Harstad, Narvik flyplass Evenes ble arbeidet satt på vent til januar 2014. Det ble sendt ut oppstartsmelding til berørte grunneiere, organisasjoner og myndigheter. Sametinget meldte i den forbindelse at de ikke så behov for etablering av arbeidsutvalg for arbeidet med planen. Det ble også avholdt et åpent informasjonsmøte i Evenes Rådhus. En referansegruppe bestående av represanter for grunneiere og Tjeldsund beitelag, Evenes Storvald, Tårstad/Stunes elveeigerlag, Avinor og Evenes kommune har bidratt i arbeidet. Utkast til forvaltningsplan ble sendt på høring xxxx.

Fylkesmannen vil takke alle som har kommet med innspill til arbeidet. Forvaltningsplanen skal bidra til å ivareta verneverdiene i Kjerkvatnet naturreservat og fungere som et oppslagsverk for kommune, grunneiere og andre aktører som vurderer tiltak i eller i tilknytning til Kjerkvatnet naturreservat. I tillegg skal bevaringsmål sikre overvåking av viktige verdier slik at nødvendige skjøtselstiltak kan igangsettes ved behov.

Bodø, x.x.201X

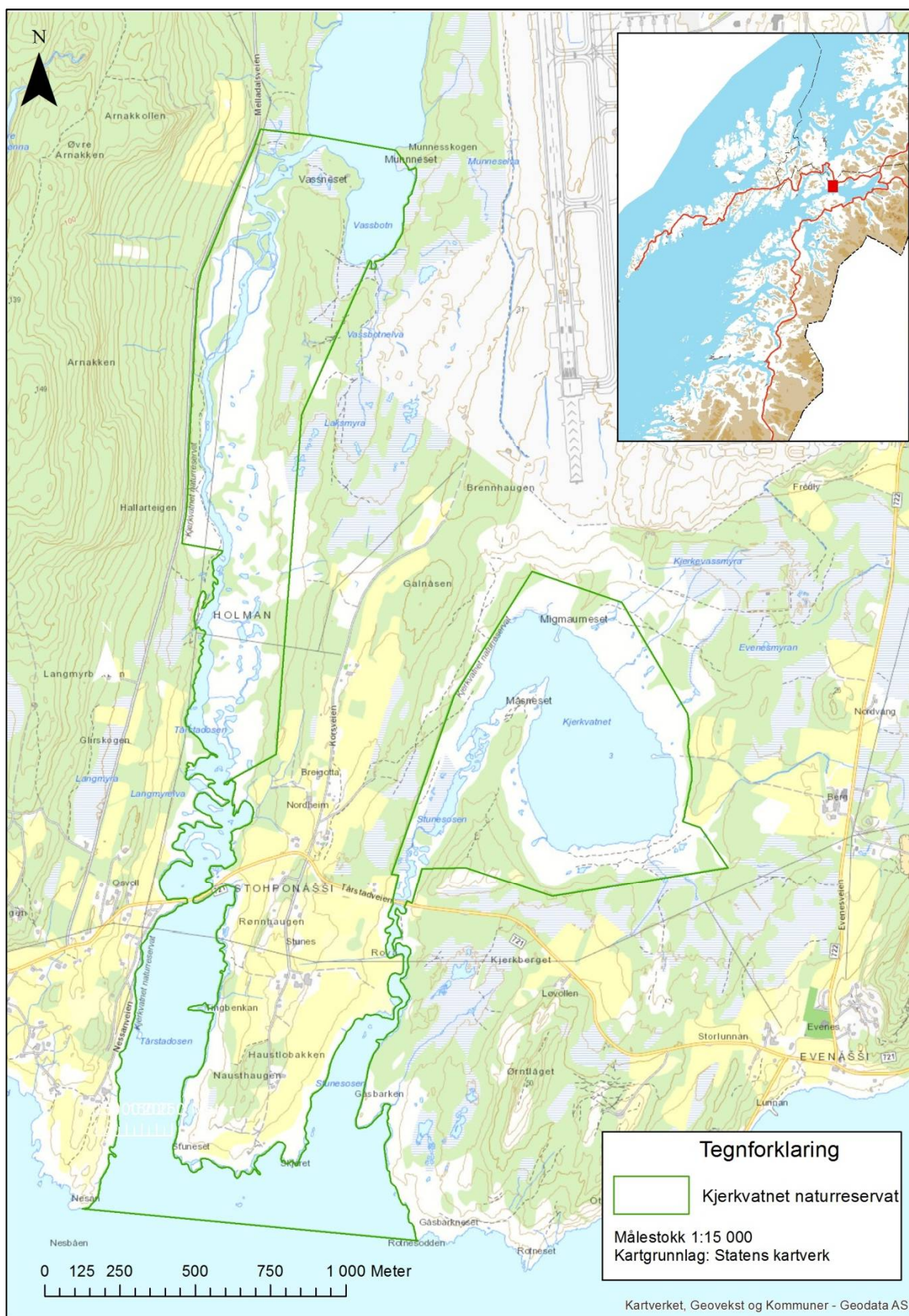
fylkesmiljøvernsljef

Fylkesmannen i Nordlan

Innhold

1	Innledning.....	1
1.1	Områdebeskrivelse.....	1
1.2	Kjerkvatnet er et Ramsarområde.....	2
1.3	Naturmangfoldloven.....	3
1.4	Historikk.....	4
1.4.1	Verneprosess.....	4
1.4.2	Bruks historie <i>kort noe ned – mindre skolestil</i>	4
2	Dagens status.....	5
2.1	Kunnskapsstatus.....	5
2.2	Verneverdier.....	5
2.2.1	Kalksjøer.....	7
2.2.2	Strandeng.....	7
2.2.3	Myr.....	7
2.2.4	Kroksjøer, flomdammer og meandrerende elveparti.....	8
2.2.1	Karplanter og alger.....	8
2.2.1	Virvelløse dyr.....	8
2.2.2	Fugl.....	8
2.3	Bruk av området.....	9
2.3.1	Landbruk.....	10
2.3.1	Jakt, fiske og friluftsliv.....	10
2.3.2	Vei, avløp og andre tekniske installasjoner.....	11
2.3.3	Evenes Lufthavn (Harstad/Narvik).....	11
2.4	Igang satt tiltak og skjøtsel.....	11
2.4.1	Klopping av sti.....	12
2.4.2	Informasjonstavler.....	12
2.4.3	Opprydding fra flyplassen.....	12
2.4.4	Søppelrydding.....	12
2.4.5	Beitetrakk og ekstensiv beite.....	12
3	Trusler mot verneverdiene.....	12
3.1	Gjengroing og slitasje.....	13
3.2	Menneskelig aktivitet.....	13
3.1	Fremmede arter.....	14
3.1	Tekniske inngrep.....	14
3.1.1	Utvidelse av Evenes lufthavn (Harstad/Narvik).....	14
3.2	Forurensing.....	14
3.2.1	Landbruk og bosetting.....	14
3.2.2	Evenes lufthavn (Harstad/Narvik).....	15
4	Forvaltning av Kjerkvatnet naturreservat.....	17

4.1	Bevaringsmål, planlagte tiltak og skjøtsel.....	18
4.1.1	Bevaringsmål.....	18
4.1.2	Skjøtsel og andre tiltak.....	19
4.2	Retningslinjer for brukerinteresser.....	21
4.2.1	Landbruk.....	22
4.2.2	Forurensing.....	23
4.2.3	Jakt.....	24
4.2.4	Skadefelling.....	24
4.2.5	Fiske.....	25
4.2.6	Friluftsliv.....	25
4.2.7	Formidling og forskning.....	26
4.2.8	Bygninger og tekniske inngrep.....	26
4.2.9	Motorferdsel.....	27
4.3	Oppsyn og administrasjon.....	28
5	Kilder.....	29

Figur 1: Kart over Kjerkvatnet og Nautå naturreservat

1 Innledning

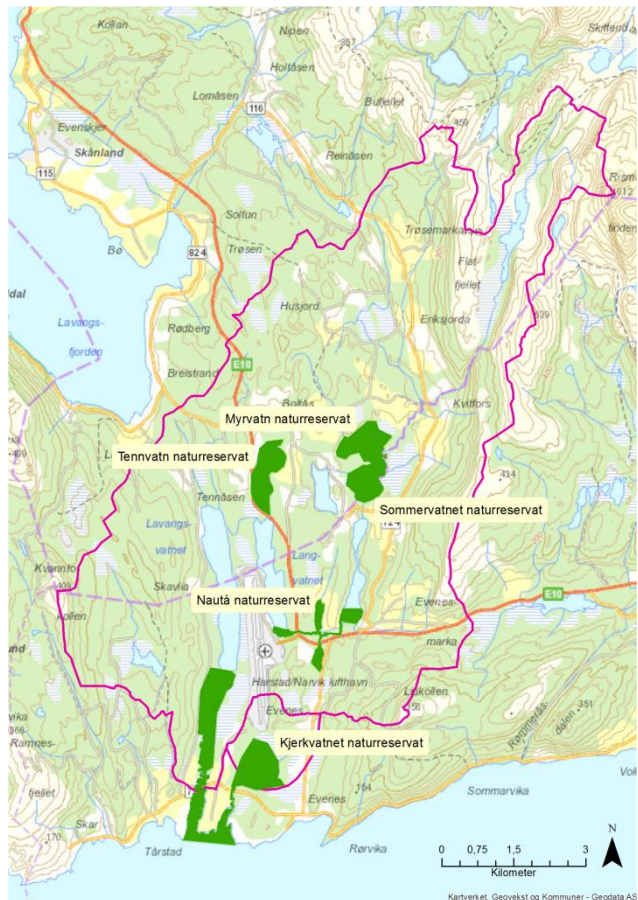
Kjerkvatnet naturreservat ble vernet ved kongelig resolusjon av 19. desember 1997. Reservatet ligger i Evenes kommune, helt nord i Nordland fylke på privat grunn. Kjerkvatnet naturreservat dekker et totalareal på ca. 2235 daa hvorav ca. 1020 daa er landareal (Figur 1).

Formålet med vernet er å bevare et viktig våtmarksområde med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv. Det er spesielt viktig å bevare områdets betydning som hekke- og trekkområde for våtmarksfugl samt det rike og spesielle plantelivet i og ved Kjerkvatnet.

1.1 OMRÅDEBESKRIVELSE

Totalt inngår fem naturreservater i Tårstadvassdraget: Nautå, Kjerkvatnet og Sommervatnet (Nordland), samt Myrvatn og Tennvatn (Troms) (**Feil! Fant ikke referanse-kilden.**). De 12 vatnene og de mange myrene som inngår i verneområdene utgjør en del av Tårstadvassdraget, et av de mest varierte og produktive våtmarkssystemene i Nordland og Troms. Tårstadvassdraget er et lite lavlandsvassdrag med et nedbørfelt¹ på 82 km² som drenerer terrenget nord for Evenes lufthavn (Harstad/Narvik). Kjerkvatnet og Stuneosen ligger i et mindre nedbørfelt, som grenser til Tårstadvassdraget. Flyplassen ligger mellom de to største vatnene, Lavangsvatnet og Langvatnet. Fra Lavangsvatnet og Kjerkvatnet renner elver sørover gjennom et myrlendt terreng til utløp i Ofotfjorden. Kjerkvatnet naturreservat ligger i nedre del av Tårstadvassdraget (Kvitforsvassdraget) og inkluderer Kjerkvatnet (Kjerkevattnet) og Stuneosen. Kjerkvatnet ligger så lavt i forhold til havet at sjøvann påvirker vatnet. Alle innsjøene er små og grunne og har stor vanngjennomstrømming (Holtan & Brettum 1995).

Nedre del av Tårstadvassdraget består av kalkrike bergarter, da hovedsakelig kalkspatmarmor, og skjellsandholdige marine sedimenter. Øvre del av nedbørfeltet (opp mot 400 moh.) er dominert av fattige glimmerskifer og glimmergneiser (Størset m.fl. 2004).

Figur 2: Tårstadvassdraget nedbørfelt og deltefelt. Kjerkvatnet med utløp mot Ofotfjorden. Kilde NVE og Holtan & Brettum 1995.

¹ **Nedbørfelt** er det landareal som bidrar med nedbør til et vassdrag.

Nedre del av Tårstadvassdraget er småkupert og delvis myrlendt. Terrenget er dominert av bjørkeskog med noe kulturmark og bebyggelse. Kjerkvatnet naturreservat ligger delvis omgitt av kulturmark og selv om det er lite kulturmark innenfor verneområdet, er det stedvis merkbar kulturpåvirkning (Fjeldstad m.fl. 2013).

Lavangsvatnet her det største vatnet i Tårstadvassdraget og den sørligste bukta og utløpselva inngår i verneområdet. Vatnet ligger lavest i vassdraget (4 moh) og er omkranset av bjørkeskog, noe myr og mindre områder med dyrka mark. Tilløpet fra Langvatnet kommer inn i nordøst, mens utløpet mot Tårstadosen er i sør. Vatnet er svært grunt i den sørligste bukta og bukta er nesten avstengt fra resten av vatnet med et svært grunt parti på en halv meter. Elvesnelle og flaskstarr danner belter i nord og sør (Mjelde m.fl. 2012).

Tårstadelva er omkranset av bjørkeskog og myr, og går fra Lavangsvatnet mot Tårstadosen. Terrenget er flatt og elva er sakteflytende og danner meanderende partier.

Tårstadosen danner utoset fra Tårstadelva. Det øverste partiet mot elva danner laguner, med små rygger på tvers av osen og krokete elveløp. Den ytterste kilometeren er grunn og har ei steril, steinete flate med noe strandeng. Veien (fv 721) krysser osen i dette området og her er det også noe bebyggelse like i ytterkant av verneområdet.

Kjerkvatnet ligger i et eget delfelt til Tårstadvassdraget, uten tilførsel fra resten av vassdraget. Vatnet er grunt og brakkvannspåvirket. Tilgrensende områder består i hovedsak av bjørkeskog og myr, men også noe dyrka mark. Flyplassen grenser mot vatnet i nord.

Stunesosen danner utoset fra Kjerkvatnet og går fra meadrerende partier fra vatnet til et åpent område mot havet. Her renner elva i en bred og grunn renne hvor den har ei stor, steinete strandeng på vestsiden. Øvre deler er omkranset av skog, mens det i sør er dyrka mark og bebyggelse.

1.2 KJERKVATNET ER ET RAMSAROMRÅDE

Kjerkvatnet naturreservat og de andre fire verneområdene i Tårstadvassdraget fikk, status som Ramsarområde 12. november 2010 under fellesnavnet Evenes våtmarkssystem. Konvensjonen om vern av våtmarker, Ramsarkonvensjonen, trådte i kraft 21. desember 1975 med formål å beskytte våtmarksområder generelt og særlig som leveområde for vannfugler.

Etter hvert har målsetningen blitt utvidet, og omfatter i dag ivaretagelse av våtmarker både som leveområde for flora og fauna, og som viktig naturressurs for mange mennesker. Miljødirektoratet er norsk vitenskaps- og forvaltningsmyndighet for konvensjonen. Konvensjonen har i dag tre hovedpilarer som er knyttet til forvaltning av økologiske funksjoner i Ramsarområdene, bærekraftig bruk av våtmarker generelt og internasjonalt samarbeid om våtmarker.

Kjerkvatnet naturreservat oppfyller følgende kriterier:

- Variert og produktivt våtmarksområde typisk for regionen
- Området inneholder sårbare planter, fugler og invertebrater.
- Området er en «hotspot» i regionen, med høy biologisk diversitet og artsrikdom

- Området er viktig for våtmarksfugl i kritiske deler av deres livssyklus

Ramsar-status innebærer at den økologiske funksjonen skal sikres gjennom bærekraftig forvaltning som bygger på beste tilgjengelige kunnskap om områdenes verdier og tålegrenser. Det skal utarbeides forvaltningsplaner for samtlige områder, og overvåking skal gjennomføres både i områdene og i tilgrensende påvirkningsområder. Hvert tredje år rapporteres medlemslandene status til Ramsarkonvensjonen og ved eventuell risiko er det krav om løpende rapportering for endringer i økologisk karakter, tilstand eller status.

1.3 NATURMANGFOLDLOVEN

Verneforskrift for Kjerkvatnet naturreservat (vedlegg A) var hjemlet i naturvernloven av 1970. Den 1. juli 2009 trådte naturmangfoldloven (nml) i kraft, og naturvernloven ble opphevet. Selv om naturvernloven ble opphevet, gjelder verneforskrifter vedtatt i medhold av den inntil Kongen bestemmer noe annet (jf. nml § 77). Ett unntak er søknader om dispensasjon etter verneforskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse (kapittel VIII). Slike søknader skal vurderes etter nml § 48.

Ved utøving av offentlig myndighet skal prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 gi retningslinjer, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken.

Dette betyr blant annet at beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger (naturmangfoldloven § 8). Videre skal generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen vektlegges. Forvaltningsplanen er utarbeidet i henhold til verneforskriften for Kjerkvatnet naturreservat (Vedlegg A). Oppdaterte kartleggingsdata og innspill fra en lokal referansegruppe utgjør kunnskapsgrunnlaget. Dette fører til at forvaltningsplanen og oppfølging av denne vil være positivt for artene og naturtypene i området. Fylkesmannens vurdering er at kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig for utarbeiding av forvaltningsplan for verneområdene.

Forvaltningsplanen gir nærmere retningslinjer for aktiviteter som kan tillates i verneområdene innenfor de rammer som er satt av naturmangfoldloven og verneforskrift. Samlet belastning på verneområdene er et sentralt moment ved vurdering av søknader om dispensasjoner fra verneforskrift. I forbindelse med forvaltningsplanen er det utarbeidet konkrete bevaringsmål for ulike naturkvaliteter som grunnlag for overvåking av naturtilstanden. Dette vil gi et styrket grunnlag for å kunne vurdere samlet belastning av ulike aktiviteter i området. Utarbeiding av forvaltningsplan bidrar dermed til å ivareta prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning.

Etter naturmangfoldloven § 11 skal kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet bæres av tiltakshaver. Verneforskriften legger vesentlige begrensninger på hvilke tiltak som kan gjøres i området. I dispensasjoner vil det normalt settes vilkår for å hindre eller begrense skade på naturmangfold, og tiltakshaver vil måtte dekke eventuelle kostnader knyttet til det å oppfylle vilkårene.

Prinsippet om miljøforsvarlige driftsmetoder, teknikk og lokalisering (§ 12) er blant annet relevant i forbindelse med behandling av søknader om dispensasjoner, både når det gjelder spørsmålet om dispensasjon bør gis og eventuelt hvilke vilkår som bør settes for å sikre verneverdiene. Prinsippet om

beste tilgjengelige teknikker og driftsmetoder vurderes som aktuelt blant annet i forbindelse med skjøtselstiltak. Prinsippet om beste lokalisering vurderes som relevant i forbindelse med blant annet behandling av søknader om dispensasjoner, både når det gjelder spørsmålet om dispensasjon bør gis og eventuelt hvilke vilkår som bør settes (nml § 12).

1.4 HISTORIKK

1.4.1 Verneprosess

Kjerkvatnet naturreservat ble vernet gjennom «Verneplan for våtmarksområder i Nordland» hvor 23 verneområder ble vedtatt 19. desember 1997. Verneplanarbeidet med kartlegginger startet allerede opp på 1970-tallet med registrering av 400 lokaliteter. I «Utkast til verneplan for våtmarksområder i Nordland fylke» fra 1985, vurderte Fylkesmannen i Nordland 32 områder som verneverdige, deriblant Kjerkvatnet. Det gikk ytterligere 12 år før området ble vernet som naturreservat.

Naturreservat er den strengeste form for vern et område vernet etter den gamle naturvernloven kan ha.

1.4.2 Brukshistorie

Området i og rundt Kjerkvatnet naturreservat har lenge vært bosatt og benyttet i forbindelse med landbruk, reindrift, jakt og fiske. Det har vært bosetting i områdene siden jernalderen. Det er registrert en automatisk fredet gravrøys fra jernalderen på Klubbvikshaugen vest for Stuneosen og en gårdshaug på Stunes fra middelalderen. (www.kulturminnesok.no). Det første bergverksprivilegiet som kong Christian IV utstedte i Nord-Norge i 1636, gjaldt kobberforekomst på Tårstad. Gruvedriften kom ikke i gang før 250 år senere, med prøvedrift på begge sider av Tårstadosen. Etter 20 år ble driften avsluttet. Man kan fortsatt finne spor etter synker og tipper i området.

Store deler av områdene rundt Kjerkvatnet er preget av jordbruksdrift. Flyplassområdet var tidligere felles beiteområde, mens den sørlige delen ble oppdyrket på 60-tallet. Det var i hovedsak sau som gikk på beite i tillegg til noe storfe. Området har lenge blitt brukt til utføring av dreneringsvann og man kan i området rundt Galnåsen se gamle grøfter som drenerer mot Kjerkvatnet. Disse var gravet på 60-tallet i forbindelse med planer om nydyrking.

I løpet av de siste tiårene er det plantet noe gran innenfor reservatet, som nå står som hogstklasse II/III. Tidligere var det bra fiske ved Kjerkvatnet, men gjengroing har gjort dette vanskeligere i den senere tid.

Senere har området også fått betydning som trafikknutepunkt med Evenes lufthavn (Harstad/Narvik). Flyplassen har vært brukt til både sivil og militær luftfart og ligger i umiddelbar nærhet av Kjerkvatnet naturreservat. Flyplassen ble etablert i 1973 og har ca. 700 000 passasjerer årlig med økende aktivitet.

Flyplassen ble på 70-tallet utvidet sørover ved å fylle ut området med leire. Utvasking av leiren ga dårlig vannkvalitet i Kjerkvatnet, noe som blant annet hadde negativ effekt på ørrettfisket. I den senere tid har det langsomt blitt bedre og det er mulig å fange fisk fra den opprinnelige bestand samt fisk fra utsetting i nyere tid. En militær havarivei gikk tidligere ut i Kjerkvatnet. Den ble senere fjernet og erstattet med en vei fra flystripen og ned mot vatnet i nord.

Flyplassen drives i av Avinor. Se mere om Avinors og Forsvarets aktiviteter under kapitlene 2.3.3 og 3.4.1.

2 Dagens status

2.1 KUNNSKAPSSTATUS

Det er utført flere kartlegginger i Kjerkvatnet naturreservat. På 1970-tallet startet kartlegging av våtmarker i forbindelse med verneplan for våtmark i Nordland. Kunnskapsgrunnlaget for vern av Nautå naturreservat er sammenfattet i utkast til verneplan for våtmarksområder i Nordland fylke (Fylkesmannen i Nordland 1985).

Som et ledd i den nasjonale satsingen på kartlegging av biologisk, gjennomførte Miljøfaglig utredning en kartlegging av de mest verdifulle naturtypene i Evenes kommune (Larsen & Gaarder 2009). I forbindelse med denne kartleggingen ble store deler av Kjerkvatnet naturreservat og tilgrensede arealer kartlagt etter DN-håndbok 13 (DN 2007). Miljøfaglig utredning har også kartlagt biologiske mangfold i tilknytning til flyplassen i flere omganger (Gaarder 2004, Gaarder 2010).

Tårstadvassdraget var et pilotpilotområde for Norge i startfasen av arbeidet med Vanddirektivet² tidlig på 2000-tallet og er derfor fortsatt et av de best dokumenterte vassdragene i Nordland (Størset m.fl. 2004; Dahl-Hansen m.fl. 2014). Sammen med en rekke miljøundersøkelser gjennomført av Avinor (Breyholtz 2011), vet man i dag hvilke kilder til forurensing som finnes i vassdraget. En oversikt over undersøkelser av miljøtilstand og anadrom laksefisk for 2001 gis i Fahle & Johansen (2001).

Det har også vært gjennomført en rekke andre kartlegginger i og rundt Kjerkvatnet naturreservat, blant annet viltkartlegging (Strann m.fl. 2005), restaurering av våtmarker i Norge (Larsen m.fl. 2011) og undersøkelser av vannvegetasjonen i kalksjøene i Evenes kommune (Mjelde 2004). Handlingsplanen for kalksjøer (DN 2011a) førte med seg ytterligere kartlegging av vannvegetasjon, vannkjemiske undersøkelser og undersøkelser av sedimentet (Mjelde m.fl. 2012).

For å skaffe oppdatert informasjon til utarbeidelse av denne forvaltningsplanen ble det også gjennomført en ny kartlegging av naturtyper (Fjeldstad m.fl. 2013). Denne kartleggingen ble gjennomført etter Naturtyper i Norge (NiN)³ (Halvorsen m.fl. 2009). I arbeidet med forvaltningsplanen har også en referansegruppe bidratt med sin lokalkunnskap om området og til sammen gir dette oppdatert og god informasjon om verneverdiene i Kjerkvatnet naturreservat.

2.2 VERNEVERDIER

Våtmarker er med sin rike flora og fauna biologiske supersystemer. I tillegg til å være leve- og oppvekstområde for mange dyr og planter, forsyner systemet mat til trekkfugler. Økosystemet forsyner

² Vanddirektivet er et direktiv fra EU som setter miljømål for vannkvalitet (se vedlegg 6 for nærmere beskrivelse)

³ NiN er Naturtyper i Norge og en helhetlig inndeling av norsk natur på ulike nivå (www.naturtyper.artsdatabanken.no)

også oss mennesker med en lang rekke tjenester deriblant rent vann, vannregulering og erosjonskontroll (Russi m.fl. 2013). Kjerkvatnet naturreservat omfatter våtmark med myrsystemer og ikke minst ferskvann (innsjøer og elver), samt mindre areal med fastmark. Artsdiversiteten av vannplanter og alger er høy med et betydelig innslag av sjeldne arter, og vassdraget er ut fra botaniske kriterier, vurdert å ha nasjonal verneverdi som typevassdrag og ble vernet mot kraftutbygging i verneplan II (1980).

Den norske rødlista 2015

Oversikt utarbeidet av ulike fagekspertter over arter som kan ha en risiko for å dø ut fra Norge. Artene plasseres i ulike kategorier.

- CR-Kritisk truet (241 arter)
- EN-Sterkt truet (879 arter)
- VU-Sårbar (1235 arter)
- NT-Nær truet (1235 arter)

www.data.artsdatabanken.no/Rodliste

Kunnskapen er i hovedsak hentet fra rapporten fra Miljøfaglig Utredning (Larsen & Gaarder 2009) og det er lagt vekt på rødlista arter og naturtyper. Kart og tabell over naturtyper og arter er vist i Vedlegg B. Verdisetting av naturtypene (A, B, C) er etter DN handbok 13⁴.

⁴ Verdisettingen er tredelt: A er nasjonal/internasjonalt verdi, B er regional verdi og C er lokal verdi.

2.2.1 Kalksjøer

Høyt kalsiumnivå og næringsrike bergarter gjør Tårstadvassdraget til et av de få naturlig næringsrike vassdragene i Nord-Norge og de fleste vann kan karakteriseres som mesoeutrofe⁵. De fleste vatnene i vassdraget, inklusiv Lavangsvatnet og Kjerkvatnet, har kalsiuminnhold på mer enn 20 mg/l og defineres derfor som kalksjøer (Mjelde m.fl. 2012). Lavangsvatnet er definert som en utvalgt naturtype etter naturmangfoldloven (se faktaboks om kalksjø).

Kjerkvatnet er karakterisert som en kransalgesjø (Chara-sjø) og er verdisatt som svært viktig (A). En kransalgesjø er en spesiell og verneverdig kalksjøtype som på grunn av høy kalkutfelling i undervannsvegetasjon har store forekomster av ulike kransalgarter (*Chara*-arter).

2.2.2 Strandeng

Tårstadosen og Stunesosen er av de viktigste strandengene i Evenes kommune (Larsen & Gaarder 2009). Begge områdene er kartlagt som svært verdifulle (A). Tårstadosen er et stort strandengkompleks med svært velutviklet brakkvannseng og middels variert strandeng. Stunesosen har kalkspatmarmor og er ei veldig variert og artsrik strandeng med mange ulike utforminger. I tillegg er det kalkrike strandberg på Stuneset og på østsiden av Stunesosen, men disse ligger utenfor verneområdet.

2.2.3 Myr

Langs Tårstadelva og rundt Kjerkvatnet er det sammenhengende myrområder. På grunn av kalkspatmarmoren er det også typiske rikmyrer og kalkrike kantmyrer i disse områdene (se vedlegg B og C). I 2009 ble det kartlagt til dels ekstremrikmyrer med verdi A mellom Tårstadelva og Evenes lufthavn. Sørøst for Kjerkvatnet ble det kartlagt rikmyr med små myrpytter hvor algene skjørkrans og bustkrans ble funnet (Larsen & Gaarder 2009).

Kalksjø

- Sjelden naturtype i Norge
- Svært sårbare overfor inngrep og forurensning (særlig tilsig fra jordbruket)
- Flere av lokalitetene er trolig ødelagte
- Bare et fåtall kransalgesjøer er vernet (DN 2011a)
- Kalksjø med enkelte kransalger har egen forskrift som utvalgt naturtype (UN) etter naturmangfoldloven

Kroksjøer, flomdammer og meandrerende elveparti

- Sterkt truet naturtype i Norge
- Flomdammer er små, grunn og oversvømmes ved flom
- Kroksjøer er avsnørte elvebuer
- Meandrerende elveparti er der elva slynger seg i store buer, graver i ytterkant om sedimenterer i innerkant
- Variasjonen i mellom fuktige og tørre områder gir ofte høyt og spesielt biologisk mangfold og høy produksjon
- Bare et fåtall er vernet

Lindgaard og Henriksen 2011, DN-håndbok 13

⁵ Mesoeutrof: innsjø som er middelsrik på næringsalter

2.2.4 Kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti

Både Tårstadelva og Rova er kartlagt som kompleks med meanderende elvepartier, kroksjøer og flomdammer. Lokalitetene er vurdert under kartlegging som henholdsvis svært verdifullt (A) og verdifullt (B) på grunn av størrelse, særpreg og innslag av flere sjeldne og rødlista arter. Avgrensingen av Tårstadelva (vedlegg B) inkluderer rikmyr og kalkrik høystaudebjørkeskog. Det som gjør disse naturtypene spesielt verdifulle er variasjon i oversvømmelse og uttørking. Her er både gråkrans og bustkrans (begge NT) påvist i små pytter.

2.2.1 Karplanter og alger

Det ble dokumentert 29 rødlista karplantearter under naturtypekartleggingen i Evenes kommune (Larsen & Gaarder 2009). Dette er et forholdsvis høyt tall for en nordnorsk kommune og er knyttet opp mot den store naturvariasjonen og den kalkrike berggrunnen i kommunen. De fleste rødlista arter er knyttet til de kalkrike våtmarkssystemene, kalkrike strandberg, naturbeitemark og rikmyr.

I Kjerkvatnet naturreservat er det funnet mange lokaliteter med langskuddplaneten høstvasshår (NT), sammen med stivtjernaks (NT), busttjernaks og broddtjernaks (NT). Tjønnaksslekta er en slekt av vannplanter som finnes i ferskvann og brakkvann. De er flerårige urter med stilk under vann og blomster på aks over vann.

Tårstadvassdraget er ett av kjerneområdene for sjeldne og rødlista kransalgerarter i Nordland. Det er funnet en rekke rødlista kransalger i tjern, små dammer og stilleflytende elvestrekninger på Lavangseidet, flere av disse innenfor eller ved grensa til Kjerkvatnet naturreservat. Flest funn er gjort av stivkrans (NT), gråkrans (NT) og bustkrans (NT).

Mange av tjønnaksene og kransalgene er på den norske rødliste på grunn av omfattende eutrofisering og modifisering av vassdrag i hele landet. Artene er sårbare for endringene og har forsvunnet fra de sterkest påvirkede vassdragene.

2.2.1 Virvelløse dyr

Jon Fjeldså fant i 1971 tomskivesnegl (*Gyraulus crista*) i Kjerkvatn; en karakterart for kalkrike vann samt lys andeigle (*Theromyzon tessulatum*), karakteristisk for kalkrike og næringsrike vann med rikt fugleliv (Fjeldså 1971).

2.2.2 Fugl

De næringsrike vatnene, elvene og osene i Kjerkvatnet naturreservat er svært viktige for våtmarksfugl og utgjør viktige områder for næringssøk både vår og sommer og under myting på seinsommeren. I tillegg hekker en del våtmarksfugl i reservatet. Tårstad- og Stuneosen utgjør i tillegg viktige områder for næringssøk både under trekk og i vinterperioden. Zoologen Alv O. Folkestad betegnet i rapport og notat til Miljøverndepartementet (1973,1975,1978) fuglefaunaen som verneverdig både i nasjonal og internasjonal sammenheng.

I Kjerkvatnet er det mye ender vår og sommer, både i forbindelse med næringssøk, hekking og myting. Toppand forekommer jevnlig i stort antall, samtidig er det også jevnlig observasjoner av store forekomster av siland, laksand, stokkand, krikand og brunnakke. De sjeldnere artene knekkand (EN),

skjeand (VU), snadderand (NT), stjertand (VU) og bergand (VU) observeres også enkelte år, men i mye mindre antall.

Hekkebestanden av knekkand har hovedutbredelse i sørlige deler av landet og totalt kun 20 til 40 reproduserende individ. Arten er vurdert som svært truet på grunn av den lille bestanden. Bestanden av skjeand er også lav og derfor er også denne arten vurdert som sårbar. Snadderand er også sjelden og Evenes er helt ved nordgrensen for arten som er knyttet til grunne, næringsrike dammer. Stjertand har hovedutbredelsen i Nord-Norge og kunnskapen om bestanden er dårlig men det er antatt en nedgang slik som i Sverige (Henriksen og Hilmo red. 2015).

Tårstad- og Stunesosen er viktige områder for næringsøk for de samme endene som observeres i Kjerkvatnet. I tillegg er område viktig for ærfugl (NT), gravand og grågås. Hele verneområdet har stor betydning for sangsvane i forbindelse med næringsøk.

Horndykker (VU) observeres enkelte år i Kjerkvatnet og et par storlom er observert hekkende eller sannsynlig hekkende i vatnet over flere år. I 2013 ble trane observert verneområdet i nærheten av Kjerkvatnet (Frantz Sortland, pers. med.) og i 2014 ble det observert hekking (Arild Bondestad pers. med.).

Utforming av verneområdet, med sammenhengende våtmarksareal og næringsrike oser, gjør at området også er viktig for vadere i forbindelse med trekk og hekking. Det er jevne bestander av rødstilk, vipe (EN), tjeld, stransnipe, enkeltbekkasin og storspove (VU). Observasjoner av arter som gluttsnipe, skogsnipe, sotnsnipe og flere andre vadere gjøres årlig.

Det er jevnlig observasjoner av fiskemåke (NT) i tilknytning til Kjerkvatnet og osene, og det er stor sannsynlig for hekking i nærliggende områder. Fiskemåke er vurdert som nær truet på den norske rødliste, noe som i hovedsak skyldes omfattende nedgang i kyststrøkene sør for Stadt (Henriksen og Hilmo red. 2015). Det er også jevnlig observasjoner av hettemåke (VU) og dvergmåke (VU) i vassdraget og verneområdet. Dvergmåke er forholdsvis nyetablert i Norge og har hekket i vassdraget de siste årene. Arten er blant annet observert hekkende ved Kjerkvatnet (Frantz Sortland, pers. med.).

Kjerkvatnet naturreservat har intakt kantsone mot vatn og elver i store deler av verneområdet. Dette gir plass for sivpurv (NT), gulspurv (NT), flere sangere og andre spurvefugler. Både osene og Kjerkvatnet benyttes i forbindelse med næringsøk for taksvale (NT), sandsvale (NT) og låvesvale. I tillegg er området viktig for næringsøkende rovfugler slik som havørn, kongeørn, vandrefalk, hønsehauk (NT) og spurvehauk (Frantz Sortland, pers. med.).

2.3 BRUK AV OMRÅDET

Dagens bruk av området og frekvens av bruket omtales her. Problemer relatert til dagens bruk omtales i kapittel 3. Se dessuten kart i Vedlegg D.

2.3.1 Landbruk

Reindrift

Området tilhører Grovfjord reinbeitedistrikt. Tårstadosen og Stuneosen er vårbeiteområde, mens området mellom Kjerkvatnet og flyplassen fungerer som flyttlei. Hele området er kartlagt som vinterbeiteområde. I dag er det mindre beite, men beitebruken varierer over lengre tidsrom og kan øke igjen fra dagens nivå.

Jordbruk

Jordbruk er en viktig næringsvei i området og andelen av dyrket mark i vassdragets nedbørfelt er relativt stort, selv om det har vært nedgang i antall brukere de siste årene. Kjerkvatnet naturreservat og tilgrensende områder er i hovedsak benyttet til beite. I området sør for Kjerkvatnet (Mosehaugen og Måsneset) er det beite med hester og på østsiden av Tårstadelva (nord for riksveien) foregår intensivt storfebeite med ammekyr. I reservatets nærområde beiter høylandsfe rundt Ørnflåget og sau på Nausthaugen. Det er dessuten mange gamle gjerder med piggråd mellom de gamle teigene, noe som er problematisk for dagens beite. Beitet har endret seg i retning mer storfe og færre sau.

Skogbruk

Nordmo gård benytter deler av nærområdet utenfor verneområdet til uttak av skog. Det felles også en del mindre skog for rydding og vedlikehold av beiter. For å få tilgang til skogen, ble det i sin tid anlagt en skogsbilvei et stykke ned mot naturreservatet på østsiden av Kjerkvatnet.

2.3.1 Jakt, fiske og friluftsliv

Vassdraget har gode bestander av både anadrom laksefisk og stasjonær ørret og røye. Det er derfor fiske i både vassdraget og sjøen. Tårstad- og Stuneosen fungerer som naturlige havner og brukes til fortøyning av båter.

Det foregår elgjakt i verneområdet. Tårstadosen har også vært brukt i forbindelse med skadefelling av kystsel, men det er kun streifdyr som oppholder seg her. Det er også mye gås på trekk i området, noe som påvirker grasproduksjonen.

Det er noe aktivitet med tilreisende ornitologer i tilknytning til det rike fuglelivet, spesielt dvergmåker og sjeldne ender som observeres årlig i vassdraget. Området rundt Galnåsen brukes i dag til skigåing og daglig trim av lokalbefolkningen.

I 2009 inngikk Fylkesmannen avtale med grunneier om å kloppegge deler av stien som går gjennom nordenden av naturreservatet, fra fylkesvei 723 til fiskeplass på sørenden av Lavangsvatnet. Tiltaket ble gjennomført for å unngå større slitasje på myra og har fungert godt.

2.3.2 Vei, avløp og andre tekniske installasjoner

Fylkesvei 721 (Tårstadveien) krysser Kjerkvatnet naturreservat både over Tårstadosen og Rova med tilhørende bruer.

De fleste husstandene i nedbørfeltet til vassdraget er tilknyttet det kommunale avløpsnett med utslipp i Ofotfjorden, men dette krysser ikke verneområdet. Sanitært avløpsvann fra flyplassen samt væske fra avisingsplattformen er også tilknyttet dette nettet. Flyplassen har også sine egne kulverter, deriblant en som leder ut i en liten bekk i Kjerkvatnets nordøstre hjørne. I tillegg er det etablert havarivei fra flyplass ut i Kjerkvatnet.

Det er flere høyspentledninger som krysser naturreservatet (se kart i Vedlegg D). I dag er det ingen fyrinstallasjoner for Kystverket i verneområdet.

2.3.3 Evenes Lufthavn (Harstad/Narvik)

De to vatnene, Lavangsvatnet og Kjerkvatnet, grenser til Evenes lufthavn med tilleggende militære installasjoner. En rekke veier, bygninger og andre tekniske installasjoner inngår i flyplassområdet og det har i flere omganger vært motstridende arealinteresser mellom flyplass og tilgrensende verneområder (Nautå og Kjerkvatnet naturreservat).

Som et ledd i flysikkerheten er det gitt dispensasjon til å felle henholdsvis ett, tre, seks og åtte par sangsvaner i Nautå og Kjerkvatnet naturreservat (våren 2013-2016). Den ønskede effekt er å forstyrre de øvrige sangsvanene nok til at de ville endre hekkeområde. Erfaringen så langt viser at metoden kan oppnå ønsket effekt, men det er nødvendig med erfaringer fra noen sesonger til for å kunne dokumentere dette. Avinor observerte i 2014 14 par sangsvaner med unger i området rundt flyplassen (Tennvatnet, Kjerkhaugvatnet, Nautåvatnet, Lavangsvatnet og Kjerkvatnet). I 2015 har de observert kun to par m/unger og 30 voksne svaner som ikke har vist tegn til hekking. Det har blant annet ikke vært svanehekking i Svanevatnet eller Langvatnet de to siste årene. For å få en helhetlig plan for videre tiltak og vurdering av andre løsninger er det satt omfattende vilkår for dispensasjon i 2016 (se kap. 4.1.2).

I 2012 vedtok Stortinget at lokalisering av hovedbasen for Norges nye kampfly skulle etableres på Ørlandet hovedflystasjon med fremskutt base på Evenes. Basen på Evenes skal håndtere QRA (Quick Reaction Alert) og være beredskapsbase med kontroll av luftrommene i nordområdene. QRA-beredskapet skal overføres fra Bodø til Evenes så snart Forsvaret finner det operativt forsvarlig og i takt med at F-35 flyene overtar for F-16, foreløpig beregnet til 2020-2022.

Evenes skal dessuten håndtere deler av styrkeproduksjonen, samt nasjonale og internasjonale kampflyøvelser. Det skal gjennomføres nødvendig utvikling av basen for gjennomføring av QRA-oppgavet med inntil 15 fly samtidig. Investeringene på Evenes vil omfatte etablering av tilstedevaktbygg, administrasjonsbygg og annen nødvendig infrastruktur (Bringsli 2014).

2.4 IGANGSATT TILTAK OG SKJØTSEL

Dette kapittel omhandler både skjøtselstiltak og andre tiltak som er igangsatt i verneområdet. Utfordringene rundt disse omtales i kapittel 3.

2.4.1 Klopping av sti

Deler av en eksisterende sti i nordenden av naturreservatet, fra fylkesvei 723 til fiskeplass på sørenden av Lavangsvatnet, ble klopplagt i 2009 av Statens naturoppsyn (se Vedlegg D).

2.4.2 Informasjonstavler

Der er satt opp to tavler med informasjonsplakater for Kjerkvatnet naturreservat. Ei tavle ved riksveien ved Stuneosen og ei ved E10 nord for Svanevatnet (se Vedlegg D).

2.4.3 Opprydding fra flyplassen

Avinor fikk i januar 2015 tilsendt varsel om pålegg av utarbeiding av tiltaksplan med hensikt å fjerne eller begrense spredningen av PFOS, PFOA og andre PFASer. Se siste avsnitt i kapittel 3.5.

2.4.4 Sjøpelrydding

Høsten 2009 ble det registret dumping av søppel i den nordvestre delen av reservatet. Det var påtent og det var ikke mulig å knytte det til noen ansvarlige personer. Søppelet ble fjernet av oppsynet.

2.4.5 Beitetråkk og ekstensiv beite

Et sperregjerde ble satt opp høsten 2014 i Kjerkvatnet naturreservat. I Vedlegg C vises gjerder samt naturtyper og bruksintensitet i henhold til NiN-trinndeling⁶. Sperregjerdet sikrer at området kun brukes når det er tørt. Det er dessuten planer om å utvide gjerdet nordover for å minske trykket enda mer. Sperregjerdet ble satt opp med tilskudd fra Fylkesmannen. Det er satt et bevaringsmål for å overvåke effekten (se kapittel 3.1, 4.1.1 og Vedlegg C).

Det er blitt etablert beite i på østsiden av Tårstadosen i forbindelse med oppsetting av sperregjerdet. Ekstensivt beite kan være positivt for strandengvegetasjonen her (se kapittel 3.1). Tiltaket skal følges opp med bevaringsmål for bruksintensitet (se Vedlegg C).

⁶ http://www.naturtyper.artsdatabanken.no/#/Okoklin/Aktuell_bruksintensitet/50

3 Trusler mot verneverdiene

Kjerkvatnet naturreservat er under press fra omkringliggende aktivitet og er dermed utsatt for mange trusler.

3.1 GJENGRØING OG SLITASJE

Strandeng- og strandsumplokalitetene ved Tårstadosen trues av gjengroing i de øvre delene på østsiden (Larsen & Gaarder 2009) som følge av opphørt beite/endret bruk. Rett sør for dette område er kulturmarksenger truet av intensivt beite med stort beitetråkk. Området er et av de våteste og dermed mest utsatte beiteområder langs elva (se kart i Vedlegg B og Vedlegg C). Slitasjen (tråkkskade og nedbeiting) fra beitedyr kan være skadelig for naturen på flere måter. Direkte ødeleggelse av plantevekster, endring av plantesamfunn og drenering/erosjon fra tråkkestier er de mest omfattende negative effektene.

Tårstadelva er ei populær fiskeelv, noe som sliter på vegetasjon og jordsmonn i deler av kantsonen. Det er allerede blitt klopplagt en sti i den nordvestre delen, men under siste kartlegging ble enda et område med slitasje kartlagt (se kart i Vedlegg D).

3.2 MENNESKELIG AKTIVITET

Det er ferdsel til fots i verneområdet spesielt i tilknytning til fiske ved osene og langs Tårstadelva og ferdsel langs fylkesveien. Generelt sett forstyrres fugl og dyreliv av menneskelig aktivitet, og fugler er spesielt sårbare i hekke- og mytetiden⁷. Det er verdt å merke seg at et menneske som går i området ofte forstyrrer mere enn en bil som passerer forbi (Follestad 2012).

Uttaket og forstyrrelse av sangsvaner i tilknytning til flysikkerheten på flyplassen (se kap. 2.3.3) virker klart negativt inn på sangsvanene i både Nautå og Kjerkvatnet naturreservat. I tillegg til økt forstyrrelse og redusert hekkesuksess hos sangsvane vil selve tiltaket sannsynligvis føre til økt forstyrrelse av andre fugler i en sårbar etableringsfase. Det vil være helt nødvendig å opprettholde sikkerheten på flyplassen og videre vurdering av bestandsutviklingen for sangsvane og andre arter på knyttes til Tårstadvassdraget som en helhet.

Plasseringen av den fremskutte QRA-base vil føre til økt lufttrafikk over naturreservatet og det er også stor risiko for at den sivile trafikken kommer til å øke i fremtiden.. Forsvaret har i forbindelse med den nye hovedflybase på Ørlandet kartlagt effekten av støy fra F16 på storfe og skal i tillegg utrede konsekvensene for blant annet fuglelivet (Forsvarsbygg 2013; Forsvarsbygg 2014).

Fra 1.mai 2015 kom luftambulansetjenesten i gang med drift av sin helikopterbase på forsvarets område. De leier bygg av Forsvarsbygg frem til 1. juni 2018 og har innen den tid planer om å etablere seg i et eget bygg i tilknytning til den sivile del av flyplassen. Av menneskeskapte forstyrrelser fra luften er det helikopter som er mest omfattende for fuglelivet (Follestad 2012).

⁷ **Myting er** når fugler skifter fjærdrakten sin. Hos mange andefugler skjer dette over en kort periode på høsten

3.3 FREMMEDE ARTER

Det er observert mink ved utfyllingen i Stuneosen, noe som gjør det svært sannsynlig at arten også finnes oppover i vassdraget. Mink utgjør en stor trussel for fuglelivet, dette gjelder spesielt for bakkehekkende sjøfugl og horndykker (DN 2011b).

Sør for Kjerkvatnet er det et mindre plantefelt i verneområdet (se vedlegg D). Norsk gran er ikke naturlig nord for Saltfjellet og det er ønskelig å holde plantefelt og spredning av planter utenfor verneområdene. Gran etablerer ofte en tett bestand og vil endre jordsmonnet. Det er derfor fare for negativ påvirkning på verneverdiene ved spredning av gran fra plantefeltet selv om berørt areal vil være lite

3.4 TEKNISKE INNGREP

Miljødirektoratet har utarbeidet en veileder for behandling av utbyggingssaker som kan berøre Ramsarområder og andre vernede våtmarksområder (Miljødirektoratet 2013).

3.4.1 Utvidelse av Evenes lufthavn (Harstad/Narvik)

Planlagt utvidelse av flyplassen knytter seg til potensiale for videre økning av antall reisende, nedleggelse av Narvik flyplass og Forsvarets planer om ny framskutt jagerflybase. Det er bestemt at 10 % av Luftforsvarets øvingsaktivitet skal være knyttet til Evenes. Den eksisterende reguleringsplanen for området er fra 1993 og Avinor har i møte med kommunen anbefalt omregulering av hele området. I forhold til Kjerkvatnet naturreservat er det ikke planer som vil gå innenfor grensene til verneområdet, men veldig nært. Utbygging av kantsoner til naturreservatet vil etter all sannsynlighet påvirke områdets betydning for hekkende og trekkende fugl.

Avinor har fått kartlagt det biologiske mangfoldet i tilknytning til flyplassen og resultatene viser flere viktige naturtyper, rødlistearter og prioriterte viltområder (Gaarder 2010; Gaarder 2004). Rapportene gir forvaltningsråd for de kartlagte områdene.

3.5 FORURENSING

Kilder til forurensing i Kjerkvatnet naturreservat kommer i hovedsak fra avløp fra bosetting, landbruk og Evenes lufthavn. Tabellen i Vedlegg F gir en historisk oversikt over tilstandsklassifisering av Lavangsvatnet og Kjerkvatnet i perioden 1989 til 2013.

3.5.1 Landbruk og bosetting

Tidligere undersøkelser har vist at deler av Tårstadvassdraget har vært påvirket av avrenning fra landbruket og kloakk. Tilførselen av næringssalter har i perioder vært forholdsvis store med negative eutrofieringseffekter⁸ som resultat (Dahl-Hansen m.fl. 2014). Dette medfører blant annet redusert vannkvalitet og endrede lysforhold, noe igjen utgjør en trussel for kransalger. Spesielt de store artene

⁸ **Eutrofisering** er økt tilførsel av næringssalter til vatn. Fosfor er en av de viktigste stoffene som forårsaker eutrofisering. Kilden til fosfor er i hovedsak kloakkutslipp og avrenning fra landbruket

som forekommer på dypt vann (DN 2011a) blir påvirket. Et eksempel er bredtaggkrans som er registrert i Lavangsvatnet (vedlegg B). Derfor er videre overvåking av området anbefalt (Dahl-Hansen 2004).

Landbruk har tidligere vært den største kilden til forurensning, hvor husdyrgjødsel og avrenning fra siloer har vært de viktigste elementene (Holtan & Brettum 1995). En annen uheldig effekt av slik forurensning er oksygentap, noe som ble påvist i Langvatnet i perioden 2003-2009 (Weideborg 2009). Dette skyldtes i hovedsak landbruksavrenning sommerstid, men også avisingsvæske fra flyplassen om vinteren. Lignende målinger er gjort for Kjerkvatnet (se vedlegg F).

Overvåkingen fra 2013 viser god økologisk tilstand i de fleste vannforekomstene i Tårstadvassdraget. Unntakene er i hovedsak i de øvre delene av vassdraget der landbruk og spredte avløp fortsatt forurenser og gir dårligere tilstand for flere vatn og elver (Dahl-Hansen m.fl. 2014).

Fakta om PFAS-er

- Per- og polyfluorerte alkylstoffer (PFAS-er) er del av en stor gruppe organiske, fluorholdige kjemiske forbindelser.
- Totalt finnes det flere hundre forskjellige stoffer og det utvikles stadig nye.
- Fram til nå har PFOS og PFOA vært mest i fokus, og begge er strengt regulert i Norge.
- Ny informasjon viser at også flere stoffer i denne gruppen er svært miljøskadelige
- Det ble i fra 1978 til 2001 spredd 1890 kg PFOS i tilknytning flyplassen og det ligger igjen 20-80 kg PFOS i dag

Kilde: miljøstatus.no og Kaasa 2015

Kjerkvatnet har moderat økologisk tilstand (se vedlegg F) på grunn av betydelig tilførsel av næringssalter fra landbruk. Innsjøen tilførtes sannsynligvis også forurensning via overløp fra pumpestasjon øst for vannet (Holtan & Brettum 1995). Tilstandsklassifisering i henhold til EUs vannrammedirektiv på fosfor, oksygen og sammensetningen av begroingsalger indikerer en mindre god vannkvalitet (Weideborg 2009), men det er mulig at tilførsel av sjøvann også kan ha bidratt til økt fosforkonsentrasjoner (Holtan & Brettum 1995). Det er også funnet høye konsentrasjonen av totalt nitrogen og ammonium (Weideborg 2009). I prøver fra februar og april 2013 ble det for første gang funnet formiat i en bekk mot Kjerkvatn (Weideborg 2013a) (se også avsnitt om formiat lengere nede). I tillegg oppstår det oksygenvinn i vatnet enkelte år.

Lavangsvatn har god status på grunn av vatnets gode selvrensingseffekt. Vatnet får de største belastningene fra landbruksavrenning (Dahl-Hansen m.fl. 2014) og tilførslene kommer hovedsakelig fra de øvre delene av vassdraget. I tillegg mottar vannet noe avisingsvæsker fra Evenes lufthavn, men disse tilførslene er antatt å gi et svært lite bidrag til den generelle forurensningssituasjonen (Dahl-Hansen 2004).

Avrenning fra landbruket er redusert de siste årene på grunn av lavere aktivitet og nedleggelse av bruk og i dag er det i hovedsak Kjerkvatnet som fortsatt har belastning fra avrenning. Kommunen påpeker at avløp

fra husholdninger med egne avløpsledninger, samt lekkasjer fra det kommunale nettet trolig er viktigere kilder til forurensning i dag enn avrenning fra landbruket. Det gjenstår fortsatt kartlegging av dette, se kapittel 4.1.2.

3.5.2 Evenes lufthavn (Harstad/Narvik)

Avisingsvæske: Det er utfordringer knyttet til avisingsvæske for fly, samt væsker for baneavising. Det benyttes henholdsvis glykol og formiatholdig væske. Begge kjemikaliene er lett nedbrytbare og ikke farlige i seg selv, men nedbrytingen forbruker oksygen. Effekten av slik forurensing kan være oksygenfrie bunnforhold (ofte på grunt vann), samt svart og illeluktende sediment. Dette vil forsterke biologisk nedbryting under isen på våren som også reduserer oksygenmengden og fører til lekkning av fosfor fra sedimentene. Det er sannsynligvis det som skjer i Kjerkvatnet enkelte år (se vedlegg F).

Flyavising foregår i dag på en dedikert plattform og brøytet snø samles på deponi (Gaut & Egede-Nissen 2013). Avrenning samles opp og transporteres ut i Ofotfjorden gjennom det kommunale avløpsnett. Ved store nedbørmengder drenerer overflatevann fra rullebane og fra militære lagerbygning/anlegg mot Kjerkvatnet naturreservat, noe som har periodevise målinger av formiat i verneområdet (Weideborg 2009). Til sammenligning med landbruk og avløp fra bebyggelse er ikke dette i seg selv et stort forurensingsproblem, men kombinasjonen øker den samla belastningen.

PFAS: I 2012 ble det funnet PFAS-forbindelser i grunnen rundt flyplassen knyttet til to tidligere brannøvingsfelt. PFAS-er blir benyttet i brannskum og et av dem, PFOS, ble forbudt i 2007. PFOS brytes svært langsomt ned i det ytre miljø, akkumuleres i mennesker og dyr og har alvorlige helse- og miljøskadelige effekter. PFOS ble utfaset fra brannøvingsfeltene allerede i 2001. Hovedgrunnen til de fortsatt høye nivåene er blant annet at PFOS bindes opp i tilgrensende myrområder og slippes ut i vassdraget over tid (Breyholtz 2012).

Konsentrasjonen av PFAS er påvist å overskride vannforskriftens grenser for god vannkvalitet for ørret, røye og skrubbe i Kjerkvatnet, Langvatnet og Lavangsvatnet og for noen arter i marint miljø (Kaasa m.fl. 2015). For Kjerkvatnet naturreservat gjelder dette spesielt Lavangsvatnet (Gaut & Egede-Nissen 2013).

Mattilsynet har gått gjennom data fra fisk fanget i 2013 og konkluderer med at mattryggheten ved Evenes er ivaretatt. På bakgrunn av fremlagte analyser fra 2013 er det ikke grunnlag for Harstad/Narvik lufthavn, Evenes Side 111 av 116 kostholdsråd for ferskvannsfisk eller sjømat på grunn av innhold av PFOS ved Harstad/Narvik lufthavn, Evenes. Det terrestre økosystemet rundt Evenes lufthavn er rikt og sannsynlig vil dyregrupper som gangere, hjortedyr, rovfugl og andre fuglearter være mottakere av forurensingen via næringskjeden. Med utgangspunkt i gjennomførte måling, og med utgangspunkt i internasjonal litteratur, konkluderer Kaasa m.fl. (2015) med at det ikke er grunnlag for å fastslå at forurensingen av PFAS fra Evenes lufthavn gir uheldige økologiske konsekvenser, men det kan heller ikke utelukkes.

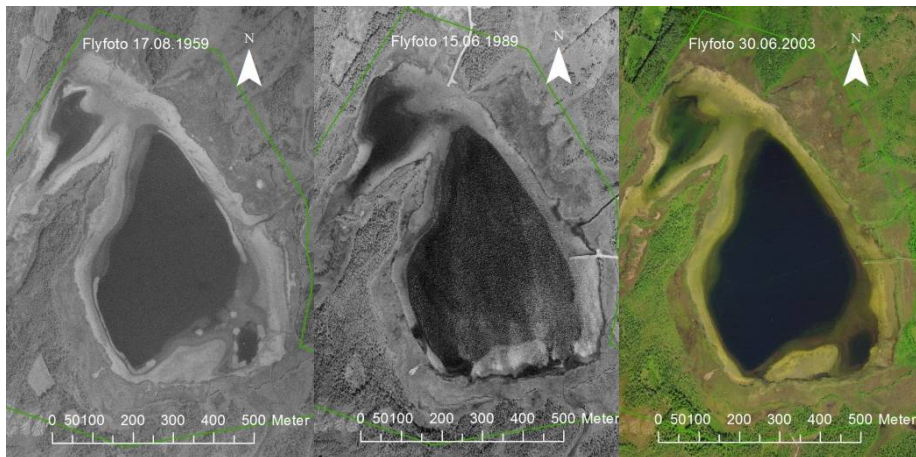
Norges forskningsråd har finansiert et prosjekt som skal se på effekten av punktutslipp av PFOS ved norske flyplasser. Evenes er valgt ut til prosjektet fordi de høyeste verdiene er målt her. Innsamling av egg foregikk i 2013 og 2014 utenfor verneområdene, men analysene er ikke publisert enda.

I tillegg til PFAS, som kommer fra aktivitet på lufthavnen, er det også andre mulige kilder til PFAS i området. Forsvaret har aktivitet rett øst for terminalområdet til lufthavnen. I tillegg er det tre avløpsanlegg med utslippspunkt til marint miljø innenfor undersøkelsesområdet (Kaasa m.fl., 2015).

Olje: Det har blitt registrert oljeutslipp ved flyplassen som ikke ble fanget opp av eksisterende oljeutskillere, men problemet skal være løst (Gaut & Egede-Nissen 2013).

1.1 GJENGROING

På bakgrunn av den oppfattende tilførselen av næringssalter til vassdraget har det blitt rapportert om gjengroing av vatnene. Flyfoto viser at tilstanden i dag er relativt (www.norgebilder.no). Gamle flyfoto av Kjerkvatnet viser lite endring i vegetasjonsdekke fra 1958 fram til i dag selv om det er

vanskelig å sammenligne bilder tatt i juni med bilder tatt i august. Mangler bilde 2015

4 Forvaltning av Kjerkvatnet naturreservat

Verneforskriften danner rammene for hva som er tillatt innenfor Kjerkvatnet naturreservat. I dette kapittel vil aktuelle bestemmelser i verneforskriften knyttes opp mot de ulike brukerinteressene. Det henvises i teksten til kapitler i verneforskriften. Det er Fylkesmannen i Nordland som er forvaltningsmyndighet for Nautå naturreservat. Hele verneforskriften kan leses i Vedlegg A.

Miljødirektoratets rundskriv om forvaltning av verneforskrifter (Miljødirektoratet 2014) og Klima- og miljødepartementets veileder om naturmangfoldloven kapittel II vil være veiledende for forvaltningsmyndigheten (Miljøverndepartementet 2012). I tillegg Miljødirektoratet skrevet en veileder for behandling av utbyggingssaker som kan berøre Ramsarområder og andre vernede våtmarksområder (Miljødirektoratet 2013).

Forskrifter gitt med hjemmel i naturvernloven og naturmangfoldloven gjelder ikke for virksomhet utenfor vernegrensene. Det er derfor viktig at grunneiere, kommuner og andre offentlige og private instanser forvalter tilgrensende området på en slik måte at ikke verneverdiene innenfor et verneområde blir forringet (naturmangfoldloven § 49). Dette er særlig viktig i vassdrag. Der vil tiltak oppstrøms i stor grad kunne gi skadevirkninger nedover i vassdraget.

4.1 BEVARINGSMÅL, PLANLAGTE TILTAK OG SKJØTSEL

Overvåkning av verneområder i Norge skal foregå på to ulike nivå.

1. Nasjonalt nivå. Det skal være relativt detaljert og gi kunnskap over tid om utvikling i ulike naturtyper.
2. Lokalt nivå. Der skal det utarbeides enkle overvåkningsprogram for utvalgte verneområder. Disse overvåkningsprogrammene skal fokusere på konkrete bevaringsmål⁹ og knyttes til aktuelle trusler inne i verneområdene (kapittel 4.1.1 og Vedlegg C).

Av naturmangfoldloven § 47 går det frem at forvaltningsmyndigheten har hjemmel til å utføre ulike typer av skjøtsel (eks. fjerning av fremmede treslag eller restaurering etter naturinngrep) og tiltak (eks. grensemerking). Det går videre fram at grunneier/rettighetshaver skal varsles om tiltak og få tilbud om å utføre tiltak på egen eiendom. Hvis skjøtsel skal skje i regi av andre enn Fylkesmannen må de ha dispensasjon fra verneforskriften.

4.1.1 Bevaringsmål

Det er satt tre bevaringsmål for Kjerkvatnet naturreservat som kort omtales under. For mer utfyllende informasjon se vedlegg C.

Beitetråkk og ekstensivt beite

Bevaringsmålene er satt i forbindelse med vegetasjonsslitasje fra beitetråkk og etablering av sperregjerde for å redusere slitasjen (se Vedlegg C og kapittel 2.4.5). I tillegg vil beiteområdet bli utvidet nordover for å redusere slitasjen. Målet er å bevare kulturmarkseng, strandeng og strandsump i området og hindre slitasjebetinget erosjon. Bevaringsmålene skal derfor ses i sammenheng. Overvåking vil utføres årlig av oppsynet.

Problemarter

Bevaringsmålet er satt for et granplantefelt sør for Kjerkvatnet (se vedlegg D). Målet er å få fjernet hele feltet og å unngå spredning. Nærmere beskrivelse i vedlegg C.

Tabell 1: Bevaringsmål for Kjerkvatnet naturreservat

Nr	Bevaringsmål	Frekvens	Målsetning	Oppstartsår
1	Slitasje og slitasjebetinget erosjon	1 år	liten slitasje	2016
2	Bruksintensitet (antall storfe)	1 år	ekstensivt beite	2016
3	Problemarter (gran)	3 år	ingen/svakt innslag	2017

⁹ Bevaringsmål skal være målbare og fungere i praksis. Det er derfor viktig at bevaringsmålene som fastsettes ikke stiller for store eller urealistiske krav til innsats og målemetode.

Retningslinjer for skjøtsel

- Skjøtsel skal skje i samarbeid med Fylkesmannen og SNO.
- Gjennomføring som medfører menneskelig aktivitet skal gjøres i perioden 15. august til 15. mars for å unngå forstyrrelser i hekke- og myteperioden
- Skjøtselstiltak skal ikke hindre ferdsel i området

4.1.2 Skjøtsel og andre tiltak

Som listet i kapittel 3 er det mange trusler mot verneverdiene i Kjerkvatnet naturreservat. Enkelte av tiltakene som er aktuelle i området vil følges direkte opp av forvaltningsmyndighet (se samlet tiltaksbeskrivelse med kostnadsoverslag i Vedlegg E), mens andre må følges opp av Avinor og Evenes kommune gjennom Vanndirektivet.

Overvåking av vannkvalitet

For å sikre en god forvaltning av Kjerkvatnet naturreservat er det nødvendig å inkludere hele nedbørfeltet i oppfølgingen. Overvåking av vannkvalitet må skje i samarbeid med fylkeskommunen i Nordland som har ansvaret for regional plan for vannregion Nordland¹⁰ gjennom Vanndirektivet. For å opprettholde et velfungerende våtmarkssystem må

vannkvaliteten være god. Det er samtidig et mål å hindre utstrakt gjengroing av viktige hekke- og beiteområder. Tilstandsvurdering og overvåking av eutrofiering er komplisert og kostnadskrevenne.

Avinor utfører i tillegg overvåking av vannkvalitet i tilknytning til flyplassen. Tilførsel av næringsalter, samt tilstandene i innsjøene undersøkes på ulike tider av året. Se Vedlegg F for oversikt over utvikling i tilstandsklassene for Kjerkvatnet og Lavangsvatnet.

Tiltak mot forurensing

I henhold til EUs vanndirektiv, vannforskriften og nylig vedtatt regional plan for vannforvaltning i vannregion Nordland (2016-2021) med tilhørende tiltaksprogram, er det generelle miljømålet for alle vannforekomster minst god økologisk og vannkjemisk tilstand innen 2021. Det betyr at det må gjennomføres tiltak for å kunne få Tårstadvassdraget opp på god tilstand og de fleste tiltakene vil skje i de øvre delene av vassdraget (se kap. 3.2.1). Det er derfor fastsatt en rekke tiltak knyttet til landbruk og spredte avløp¹¹. Det er kommunene, i dette tilfelle Evenes og Skånland, som er ansvarlig sektormyndighet i forhold til landbruk og spredte avløp og som må få gjennomført tiltak sammen med aktuelle gårdbrukere. En forbedring av miljøtilstanden i den øvre delen av vassdraget vil også ha effekt lenger ned i vassdraget.

Landbruket har flere støtteordninger som kan bidra til å ivareta verneverdiene, for eksempel SMIL-midler og andre regionale miljøtilskudd.

For Kjerkvatnet er det viktig at tilstanden følges tett opp videre (se forrige kapittel) og at Avinor vurderer tiltak for å redusere tilførsel av avisingsvæske kontinuerlig. Avinor er i dialog med Miljødirektoratet for å finne permanente løsninger (renseanlegg eller tildekking) i forhold til PFAS i

¹⁰ www.vannportalen.no

¹¹ www.vann-nett.no

grunnen. I januar 2015 har Avinor fått tilsendt varsel om pålegg om utarbeidelse av en tiltaksplan for PFAS-forurenset grunn og Avinor har nå sent arbeidet med å lage tiltaksplan ut på anbud.

Vilkår ved skadefelling av svaner

Videre beskrivelse av tiltak finnes i kapittel 2.3.3 og 3.2. Vilkårene er listet i dispensasjon til Avinor i 2016.

- Dispensasjonen gjelder kun dersom Avinor ser det som helt nødvendig å felle fuglene av hensyn til flysikkerheten på Harstad/Narvik lufthavn, Evenes, og etter at alle andre tiltak som med rimelighet kan forventes for å redusere faren er gjennomført.
- Dispensasjonen gjelder fram til 20. mai, såfremt svanene ikke har lagt seg på reir for å legge egg. Når sangsvanene har lagt seg på reir må arbeidet umiddelbart opphøre.
- Fylkesmannen ønsker å få tilsendt en skriftlig rapport etter endt felling, der Avinor beskriver hvordan årets uttak ble gjennomført (tid og sted for hvert uttak). I tillegg skal den inneholde hvilke fellingsmetoder som er benyttet og hvilke tiltak for skremming som er gjennomført i forkant av fellingen.
- Videre skal rapporten inneholde en oversikt over hvor det er råk sør i Langvatnet og ved elveosen sør i Lavangsvatnet, dato for når råkene åpnes og størrelsen på disse (med UTM-posisjoner og et oversiktskart). Rapporten skal også inneholde beskrivelse av hvilke arter som observeres i råkene ved skadefelling og hvilke råker svanene oftest trekker fra når de flyr over rullebanen.
- Fylkesmannen ønsker at Avinor modellerer utslippene av avisningsvæske slik at vi kan sammenligne utslippene med plassering av råk i Langvatnet. Rapporten skal inneholde kart med oversikt over influensområde
- Fylkesmannen ønsker en ny vurdering fra Fly/Fugl-kontoret, der fagfolk med ornitologisk kompetanse vurderer effekten på sangsvanebestanden i regionen etter fire års felling, mulig forstyrrelse av andre arter som benytter råkene og videre anbefalinger for tiltak av hensyn til flysikkerheten på lufthavna
- Fylkesmannen ønsker en ny vurdering av muligheter for alternative tiltak utenfor reservatene, (som f.eks. skremming/ føring for avledning/flytting av foretrukket lokalitet for opphold)

Kartlegging av våtmarksfugl

I likhet med andre arter er våtmarksfugl avhengige av gunstige forhold i hele sine leveområder for å kunne opprettholde levedyktige bestander over tid. Naturmangfoldloven har fokus på at en skal se artene og artenes leveområder i sammenheng. Siden Kjerkvatnet naturreservat er en mindre del av Tårstadvassdraget vil det være vanskelig å fastsette bevaringsmål for hekkebestander av våtmarksfugl. Overvåking av arter innenfor verneområdet vil ikke fange opp hele bestanden, og bestanden vil påvirkes av faktorer utenfor vernegrensen. Likevel er det enkelte arter som har vært knyttet til samme lokaliteter i verneområdet over lang tid, og som i stor grad har faste hekkelokaliteter. Omfang og lokalisering av disse artene er viktig for forvaltningsmyndigheten og det vil derfor være aktuelt å kartlegge bestanden av våtmarksfugl hvert 10. år.

Kartlegging av kransalger

Videre overvåkingen av kransalger bør skje samlet for hele Tårstadvassdraget og i regi av handlingsplan for kalksjøer (DN 2011a).

Uttak av mink

Sannsynligvis er det en bestand av mink i vassdraget, noe som vil det være negativt for hekkende fugl. Handlingsplan mot mink slår fast at fjerning av mink på lokaliteter på fastlandet ikke vil være gjennomførbart. Det vil likevel være ønskelig å holde bestanden av mink på lavest mulig nivå og derfor bør det vurderes å gi tilskudd til fangst av arten.

Uttak av gran

For å unngå spredning av gran i Kjerkvatnet naturreservat (se Vedlegg D) er det ønskelig å ta ut eksisterende plantefelt sør for Kjerkvatnet. Det er ikke gitt erstatning for grana i erstatningsoppgjøret. Grunneier kan velge å ta ut skogen når den er hogstmoden eller forvaltningsmyndigheten kan betale for uttak før dette.

Klopplegging

På vestsiden av Tårstadelva er det en sti som brukes i forbindelse med fiske og hvor det er registrert slitasje (se vedlegg D). For å unngå ytterligere slitasje er det foreslått klopplegging.

Informasjon

Siden verneområdet ligger i umiddelbar nærhet til vei, flyplass og bebyggelse er det behov for mer informasjon. Det er aktuelt å plassere en ny tavle ved sti til Tårstadelva. For tavle etableres må det gjøres avtale med grunneier.

4.2 RETNINGSLINJER FOR BRUKERINTERESSER

Verneforskriften danner rammene for hva som er tillatt innenfor Kjerkvatnet naturreservat. I dette kapittel vil aktuelle bestemmelser i verneforskriften knyttes opp mot de ulike brukerinteressene. Det henvises i teksten til kapitler i verneforskriften. Hele verneforskriften kan leses i Vedlegg A.

Det er særlig noen kapitler i verneforskriften som har betydning:

- I kapittel III beskrives verneformålet. I Kjerkvatnet naturreservat er verneformålet å bevare et viktig våtmarksområde med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv. Det er spesielt viktig å bevare områdets betydning som hekke- og trekkområde for våtmarksfugl samt det rike og spesielle plantelivet
- I kapittel IV går det frem hvilke bestemmelser som gjelder for reservatet, her er det opplistet hvilke aktiviteter som ikke er tillatt innenfor reservatet
- I kapittel V går det frem hvilke aktiviteter som er unntatt bestemmelsene i kapittel IV
- I kapittel VI går det frem hvilke aktiviteter det kan gi tillatelse til etter søknad
- Aktiviteter som er forbudt gjennom bestemmelsene i kapittel IV og ikke er nevnt i kapittel V eller VI, er i utgangspunktet forbudt. Det kan gis dispensasjon etter at søknaden er vurdert i henhold til naturmangfoldloven § 48 (vedlegg G.2).

4.2.1 Landbruk

Reindrift

Kjerkvatnet naturreservat ligger innenfor Grovfjord reinbeitedistrikt og skal kunne benyttes til reindrift i henhold til reindriften. Verneforskriften åpner ikke for motorferdsel i forbindelse med reindrift og det må søkes dispensasjon i henhold til naturmangfoldloven § 48.

Jordbruk

All vegetasjon i vann og på land er fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse (kapittel IV, punkt 1). Det betyr at det blant annet ikke er åpning for rydding av kratt og annen kantvegetasjon innenfor verneområdet. Kantvegetasjon har mange positive effekter og funksjoner for dyre- og plantelivet i Kjerkvatnet naturreservat. Den motvirker graving/erosjon langs elvebredden og fungerer som et rensefilter mot avrenning og tilførsel av forurensning. Verneforskriften åpner heller ikke for nydyrking, skogplanting eller innføring av nye plantearter.

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for utmarksbeite eller utmarksslått. Omfanget kan være slik som på vernetidspunktet eller der det tidligere har vært vanlig (kapittel V, punkt 2). Selv om det ikke er søknadspliktig å øke antall beitedyr er det viktig å ha god dialog med forvaltningsmyndigheten. Økt beite på våren kan komme i konflikt med hekkende fugl, samt gi store tråkkskader på vegetasjon og jordsmonn.

Verneforskriften åpner i utgangspunktet ikke for oppføring eller vedlikehold av gjerder i reservatet. Slike behov må søkes til forvaltningsmyndigheten og vurderes i forhold til den generelle dispensasjonsparagrafen (§ 48) i naturmangfoldloven. Når effekten av tiltak med sperregjerdet er vurdert vil forvaltningsmyndigheten å foreslå en forskriftsendring. Gjerder som krysser områder som er av interesse for reindrift må avklares med Grovfjord reinbeitedistrikt.

Det er ikke åpnet for å hente ut bufe med motorisert ferdsel ved akutt sykdom og skade. Det vil være mulig for beitelaget å søke om flerårig dispensasjon for slike akutte situasjoner etter naturmangfoldloven § 48. Det vil settes vilkår ved en eventuell dispensasjon for å hindre skader på sårbar vegetasjon. Det er heller ikke åpnet for bruk av bufehund i verneforskriften. Hvis det er behov for å bruke bufehund i reservatet må det søkes forvaltningsmyndigheten om tillatelse i henhold til den generelle dispensasjonsparagrafen i naturmangfoldloven (§ 48). Hensynet til hekkende og trekkende fugler vil være av stor betydning hvis bruk av bufehund i reservatet skal vurderes.

I kapittel IV punkt 3, er det listet opp tiltak som ikke må iverksettes fordi de kan endre de naturgitte forhold. Noen av disse punktene berører jordbruksdrift, slik som forbud mot drenering, gjødsling og bruk av kjemiske bekjempningsmidler. Oppstillingen er ikke uttømmende. Tilgrensende landbrukseiendommer kan etter søknad få tillatelse til å lede dreneringsvann ut gjennom vassdraget i henhold til kapittel VI, punkt 3. Det vil være viktig at utledningen gjennomføres slik at ikke tilgrensende våtmark dreneres. Bruk av rør vil være ett eksempel.

Avrenning fra landbruket og andre typer av aktiviteter utenfor reservatet kan påvirke verneverdiene innenfor. Verneforskriften har små virkemiddel mot slike påvirkninger, selv om det kan få store konsekvenser for verneverdiene. Naturmangfoldloven § 49 gjelder tillatelse til virksomhet som kan innvirke på verneverdiene i et verneområde. I slike saker skal verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelse om det bør gis tillatelse og ved fastsetting av vilkår.

I de tilfellene der tillatelse allerede er gitt må utfordringene løses gjennom frivillige tiltak i landbruket, forskrift om organisk gjødsel, plan- og bygningsloven og vanddirektivet. Landbruket har flere støtteordninger som kan bidra til å ivareta verneverdiene, for eksempel SMIL- midler og andre regionale miljøtilskudd. Evenes kommune er lokal forurensningsmyndighet etter gjødselverneforskriften i forhold til gjødsling av grunn og avrenning fra silo og gjødsellagre.

Skogbruk

Nydyrking, skogplanting eller innføring av nye plantearter er ikke tillatt i verneområdet (kapittel IV, punkt 1). Det kan gis tillatelse til skjøtsel eller avvirkning av eksisterende granplantefelt (kapittel VI, punkt 3). En slik tillatelse vil som regel ha som vilkår at hekkende, trekkende og mytende fugl ikke bør forstyrres og at transport av virke bør skje på frossen mark.

Verneforskriften åpner også for at det kan søkes om vedhogst til eget bruk (kapittel VI, punkt 2). Slik aktivitet er søknadspliktig og for å sikre verneverdiene i reservatet vil det stilles vilkår i en eventuell dispensasjon. Vilkår vil ivareta hensynet til kantvegetasjon og enkelte treslag, samt sikre mest mulig skånsom hogst (hogstform) og forsøke å unngå frakt i sårbare våtmarks- og myrområder. Om en dispensasjon gis til vedhogst kan søker samtidig forvente å få dispensasjon til motorisert ferdsel under visse vilkår. Et typisk vilkår vil være at transport av skogsvirke må skje på frossen mark. Dette er i overensstemmelse med skjønnsforhandlingene i Ofoten herredsrett i mai 2001.

4.2.2 Forurensing

Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre de naturgitte forhold, som for eksempel ny utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensingstilførsler, gjødsling og bruk av kjemiske bekjempningsmidler (kapittel IV, punkt 3). Dette er ikke til hinder for å lede dreneringsvann gjennom vassdraget i eksisterende dreneringskanaler.

Evenes kommune har som ansvarlig forurensningsmyndighet oversikt over avløpsanlegg samt renseanlegg. Evenes kommune har også myndighet etter gjødselverforskriften i forhold til gjødsling av grunn og avrenning fra silo og gjødsellagre.

Forsøpling er ikke tillatt. Forsøpling er generelt forbudt i henhold til forurensningslovens § 28 og der den som har forsøplet er kjent, har han ansvar for nødvendig opprydding. Hvis den som har forsøplet ikke er kjent er det grunneier som er ansvarlig. Evenes kommune er forurensningsmyndighet for oppfølging av forsøplingsaker og saker om ulovlig lagring av brukte gjenstander.

4.2.3 Jakt

I utgangspunktet er dyrelivet, under dette fuglenes reir og egg, fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse. Det er ikke tillatt med jakt, fangst og bruk av skytevåpen innenfor verneområdet. Dette gjelder også om jegeren selv står utenfor verneområdet og skyter på vilt innenfor vernegrensene. Utsetting av vilt er ikke tillatt (kapittel IV, punkt 2). Det er lokalt ønske om å kunne forvalte småvilt i reservatet, men dette strider mot formålet med fredningen og Fylkesmannen vil ikke foreslå å endre verneforskriften.

Disse bestemmelser er ikke til hinder for jakt på hjortevilt og gaupe, lisensjakt på jerv og fellefangst av mink (kapittel V, punkt 5). Jakt og fangst forutsettes gjennomført i tråd med viltlovens bestemmelser.

Fellefangst av mink i Kjerkvatnet naturreservat er ikke søknadspliktig. Det er likevel ønskelig for forvaltningen å ha kjennskap til hva som fanges i reservatet. Det er viktig at det tas hensyn til fugl under fellefangst. Fangst av mink er tillatt hele året (forskrift om jakt- og fangsttider), men i verneområdet bør fangsten fortrinnsvis skje utenom hekke- og myteperioden.

Det er også åpent for utøvelse av jakt på sjøpattedyr, jmfør kapittel V, punkt 9. Gjeldene regelverk for kystsel legger føringer for jakttider og jaktbare arter. Det gis årlige nasjonale kvoter for jakt på kystsel som også er førende for jakt innenfor reservatet. Søknader om kvote for jakt på kystsel behandles av Nordland fylkeskommune.

Verneforskriften åpner ikke for motorisert ferdsel i forbindelse med jakt, jmfør kapittel IV punkt 4 (se kapittel 4.2.7). Bruk av blant annet elgtrekk eller ATV med belter vil være søknadspliktig.

Hunder skal holdes i bånd i reservatet hele året jmfør kapittel IV, punkt 2. Verneforskriften åpner for lovlig bruk av hund ved jakt på hjortevilt og gaupe, samt lisensjakt på jerv. I forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst står det i kapittel 7 nærmere om bruk av hund under jakt og der er også utarbeidet en veileder til denne forskriften. Ved ettersøk på skadet vilt kan det være nødvendig å bruke løshund, noe bestemmelsen i kapittel IV ikke er til hinder for.

4.2.4 Skadefelling

Forvaltningsmyndigheten kan, etter søknad, tillate felling av vilt som forårsaker vesentlig skade (kapittel VI, punkt 1). Skadefelling i verneområdet forutsetter både at vilkårene i forskrift om skadefelling er oppfylt og at det er gitt dispensasjon fra verneforskriften. Dette betyr likevel ikke at

slik tillatelse automatisk blir gitt hvis vilkårene i forskrift om skadefelling er oppfylt. Forvaltningsmyndigheten må også vurdere om en skadefelling vil kunne skade verneverdiene.

Forskrift om skadefelling spesifiserer hvilke arter som kan felles av eier/bruker/rettighetshaver og hvilke arter som krever fellingstillatelse fra henholdsvis kommune, fylkesmann eller Miljødirektoratet. I retningslinjene forutsettes det blant annet at skaden har (eller kan få) vesentlig økonomisk betydning for skadelidte, og at skadefelling bør unngås dersom andre løsninger kan redusere skadeproblemet.

Problemer knyttet til beitende gjess vil mest sannsynlig ikke oppfylle disse kriteriene, da andre tiltak som utvidet jakttid og tilrettelegging for ordinær jakt bør prioriteres.

Av hensyn til flysikkerheten ved flyplassen kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til felling av fugl innenfor verneområdet (kapittel VI, punkt 2). For å kunne gi dispensasjon er det viktig at det er gjennomført innhenting av kunnskap om effekten av slike tiltak og at det vurderes om andre tiltak vil kunne oppnå lignende effekt (se kapittel 4.1.2 – Vilkår ved skadefelling av svaner).

Felling av dyr uten jakttid krever dessuten spesiell tillatelse fra Miljødirektoratet. Februar 2014 ga Miljødirektoratet tillatelse til felling av ikke-rødlista arter på sivile og militære flyplasser. Tillatelsen gjelder til 20.mars 2017 og har blant annet detaljert rapportering som vilkår.

4.2.5 Fiske

Det er åpent for utøvelse av fiske (kapittel V, punkt 9). Fiske må skje i henhold til lakse – og innlandsfiskloven.

Dersom det dokumenteres at gjengroing skader verneverdiene i naturreservatet, kan fjerning av vegetasjon i enkelte områder settes i gang som skjøtselstiltak. Fjerning av vegetasjon kan kun foregå som skjøtsel for å ta vare på naturverdiene i området, ikke for å lette framkommeligheten for båter eller for å lette tilgjengeligheten for fiske fra land. Kantvegetasjonen rundt vann og elv har en positiv effekt som rensfilter og som skjul for dyrelivet.

4.2.6 Friluftsliv

Ferdsl til fots, med kajakk/kano og robåt er tillatt i Kjerkvatnet naturreservat. Det er viktig å ta spesielt hensyn til hekkende og rastende fugler ved ferdsel i området. Generelt er ferdsel til fots det som forstyrrer fuglelivet mest.

I tillegg er vegetasjonen vernet og det må utøves forsiktighet både til lands og til vanns. Forskriften åpner for sanking av bær og matsopp uten søknad (kapittel V, punkt 4).

Bruk av modellbåter, modellfly og seilbrett er ikke tillatt (kapittel IV punkt 5).

Det er ikke tillatt med camping, teltslaging og oppsetting av kamuflasjeinnretninger for fotografering i reservatet (kapittel IV, punkt 5).

4.2.7 Formidling og forskning

Vitenskapelige undersøkelser og undervisning som ikke er i strid med verneformålet og som gjennomføres i samsvar med verneforskriften, kan skje uten tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Organisert aktivitet, utflukter og lignende, kan utføres uten søknad så langt bestemmelsene i verneforskriften følges. Vitenskapelige undersøkelser som ikke kan gjennomføres i samsvar med verneforskriften trenger dispensasjon.

Vitenskapelige aktiviteter som er søknadspliktige (listen er ikke uttømmende):

- Fangst og bedøvelse av dyr
- Innsamling av planter
- Innsamling av berggrunnsprøver
- Utplassering av varige og midlertidige innretninger og utstyr
- Vitenskapelige undersøkelser av kulturminner som innbefatter gravning og/eller fjerning av vegetasjon

Føre-var-prinsippet tilsier at det er spesielt viktig at ferdsel begrenses til tiltak som vil fremme verneformålet og ikke kan foregå utenfor reservatet. Ved behandling av søknader om gjennomføring av vitenskapelige undersøkelser vil forvaltningsmyndigheten vektlegge:

- Undersøkelsens relevans for vernet, verneformålet og forvaltningsmyndighetens kunnskapsbehov
- Undersøkelsens innvirkning på verneverdiene
- Nødvendigheten av å gjennomføre undersøkelsen inne i verneområdene

4.2.8 Bygninger og tekniske inngrep

Det er et generelt forbud mot tekniske inngrep i naturreservatet (kapittel IV, punkt 3). Her er det listet opp ulike aktiviteter som ikke er tillatt, blant annet oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, opplag av båter, oppfylling, planering og lagring av masse og drenering og annen form for tørrlegging. Siden opplistingen ikke er uttømmende vil lignende inngrep være forbudt.

I Tårstadosen og Stunesosen er det tillatt med motorisert ferdsel med båt og det er tillatt å fortøye båt (kapittel V punkt 11 og 12) (se kapittel 4.2.9). Opplag av båt er søknadspliktig og tolkes som båt liggende over lengre tid, uavhengig om det er i vannkanten eller på land. Det vil si at hvis det er behov for å ha båt liggende i vannkanten i sommerhalvåret og på land i vinterhalvåret på egen grunn må det søkes forvaltningsmyndigheten (se vedlegg G). En søknad kan være svært kortfattet og en eventuell dispensasjon for opplag av båt kan være flerårig.

Tekniske inngrep som kanalisering og drenering utenfor reservatet kan påvirke verneverdiene innenfor. Verneforskriften har små virkemiddel mot denne typen påvirkning selv om det får store konsekvenser for verneverdiene. Naturmangfoldlovens § 49 gjelder tillatelse til virksomhet utenfor verneområdet som kan innvirke på verneverdiene i et verneområde. I slike saker skal verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelse om det bør gis tillatelse og ved fastsetting av vilkår.

Det har tidligere blitt gitt tillatelse til oppføring av gjerde innenfor vernegrense. Målsetningen var å redusere beitetrakk i sårbare områder (se kap. 2.4.4). Det gjenstår fortsatt å vurdere effekten av dette

tiltaket. Forvaltningsmyndigheten vil etter dette vurdere å foreslå en forskriftsendring slik at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring og vedlikehold av gjerder.

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for drift og vedlikehold av kystverkets eksisterende anlegg, samt nødvendig ferdsel i forbindelse med denne virksomheten. Nødvendig ferdsel inkluderer ikke motorisert ferdsel (se kapittel 4.2.9) som er søknadspliktig. I dag har ikke Kystverket noe anlegg i verneområdet og denne bestemmelsen i verneforskriften er derfor ikke aktuell.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til etablering av nye anlegg for Kystverkets virksomhet etter en konkret vurdering i det enkelte tilfelle (kapittel VI, punkt 6).

Vedlikehold av eksisterende kraftlinje (se kart i Vedlegg D) er tillatt. Eksempler er rydding av skog i linjetraseene og utskifting av komponenter. Forvaltningsmyndigheten kan dessuten gi tillatelse til forsterkning av eksisterende kraftlinjer. Det er ønskelig at det ved rydding av linjetraseene tas hensyn til kantsonen til vassdraget og at det blir satt igjen en skjerm mot vassdraget. Se kapittel 4.2.9 i dette dokument om motorferdsel i forbindelse med tiltak på kraftlinjer.

Nødvendig bruk og vedlikehold av havariveier mellom flyplassen og Kjerkvatnet er tillatt (kapittel V punkt 7).

Skjønnsretten har fastsatt at gnr./bnr. 4/4 i Evenes, etter søknad til forvaltningsmyndigheten, vil få dispensasjon for uttak av sand og grus i sjøen (opp til høyvannsmålet) til eiendommen. Dispensasjoner kan være flerårige. Uttaket bør fortrinnsvis skje utenom trekketidene for våtmarksfugl. Dette er i overensstemmelse med skjønnsforhandlingene i Ofoten herredsrett i mai 2001.

4.2.9 Motorferdsel

Motorisert ferdsel til vanns og til lands er forbudt i Kjerkvatnet naturreservat. Dette gjelder også start og landing med luftfartøy, samt bruk av modellbåter og modellfly (kapittel IV, punkt 1). Det åpnes ikke for motorisert ferdsel på fylkesvei 721 som krysser verneområdet to steder. Dette er tydeligvis feil og noe som ikke ble fanget opp i verneprosessen. Fylkesmannen vil foreslå en forskriftsendring for å rette dette opp.

I Tårstadosen og Stuneosen er det åpnet for fortøyning av båt og ferdsel i motordrevet båt (kapittel V, punkt 11 og 12).

Hvis det er behov for motorferdsel i forbindelse med vedlikehold og oppgradering av eksisterende kraftlinjer kreves der dispensasjon (se vedlegg G). Dette gjelder også ved akutt utfall. Det kan søkes om en flerårig dispensasjon. Forskriften er på dette punkt utdatert i forhold til nyere forskrifter som er mer spesifikke og som åpner opp for motorisert ferdsel ved akutt utfall. Forvaltningsmyndigheten vil derfor vurdere forskriftendring.

Ved dispensasjon til vedhogst kan søker samtidig forvente å få dispensasjon til motorisert ferdsel under visse vilkår (se kap. 4.2.1). Et typisk vilkår vil være at transport av skogsvirke må skje på frossen mark. Dette er i overensstemmelse med skjønnsforhandlingene i Ofoten herredsrett i mai 2001.

Motorferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannverns-, og oppsynsoppgaver, samt gjennomføring av skjøtsel og forvaltningsoppgaver som er bestemt av Fylkesmannen er direkte unntatt fra forbudet mot motorferdsel (kapittel V, punkt 1). Bestemmelsen innebærer ikke unntak for øvingskjøring. Bruk av havariveien fra Kjerkvatnet til flystripa er tillatt (kapittel V punkt 7).

Motorferdsel i utmark må i tillegg til verneforskriften også behandles etter motorferdselloven med tilhørende forskrifter.

4.3 OPPSYN OG ADMINISTRASJON

Statens naturoppsyn (SNO) ble opprettet med hjemmel i Lov om naturoppsyn av 21.06.96 og skal ivareta nasjonale miljøvernoppgaver og forebygge miljøkriminalitet. Lov om statlig naturoppsyn hjemler naturoppsyn innenfor blant annet naturmangfoldloven. Dette innebærer at SNO har ansvar for oppsyn i verneområdene i Norge.

SNO er forvaltningens feltapparat og vil reagere med anmeldelse eller informasjon der lovbrudd påtreffes. Oppsynet rapporterer til forvaltningsmyndigheten. Forvaltningsmyndigheten har også et selvstendig ansvar for å reagere på lovbrudd som blir kjent.

Klima- og miljøverndepartementet (KLD) er øverste myndighet for miljøforvaltningen i Norge. Departementet har ansvaret for at den miljøpolitikken Stortinget har vedtatt blir gjennomført. KLD er overordnet myndighet for forvaltningen av områder vernet etter naturvernloven, naturmangfoldloven og viltloven.

Miljødirektoratet er øverste fagmyndighet for naturvernområder i Norge og har hovedansvar for forvaltning av områder vernet etter naturmangfoldloven. Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte verneområde og er klageinstans for vedtak i det enkelte verneområdet. Miljødirektoratet skal også veilede forvaltningsmyndigheten i praktiseringen av verneforskriftene.

Fylkesmannen i Nordland er forvaltningsmyndighet for Kjerkvatnet naturreservat. Fylkesmannen skal behandle og avgjøre alle søknader. Klage på vedtak skal gå via Fylkesmannen og sluttbehandles av Miljødirektoratet.

Evenes kommune er myndighet på flere av de øvrige lovverkene som kan få betydning innen Kjerkvatnet naturreservatet, eksempelvis plan- og bygningsloven og motorferdselloven.

5 Kilder

www.artsdatabanken.no
www.avinor.no
www.norgebilder.no
www.forsvarsbygg.no
www.fylkesmannen.no/nordland
www.kart.naturbase.no
www.nrk.no/nordland/fylkesleksikon/index.php/Hovedside
www.miljodirektoratet.no
www.miljovedtak.no
<http://natstat.miljodirektoratet.no/>
www.vannmiljo.no

- Breyholtz, B., 2012. Miljøprosjektet - DP 2 Miljøtekniske grunnundersøkelser ved Avinors lufthavner. *SWECO*, s.43.
- Bringsli, H., 2014. Omstilling av Luftforsvaret: Luftfart. *M2*, s.47.
- Dahl-Hansen, G., 2004. Vannkvalitetsundersøkelser i Troms 2004 Tårstad / Kvittforsvassdraget. *Akvaplan niva*, (515.3128), s.28.
- Dahl-Hansen, G., Dahl-Hansen, I. & Røst Kile, M., 2014. Tiltaksorientert overvåking av ferskvannsføremønstre i Troms 2013. *Akvaplan niva*, (6336-01), s.66.
- DN, 2009. *Handlingsplan for hornedykker Podiceps auritus*.
- DN, 2011a. *Handlingsplan for kalksjøer*.
- DN, 2011b. *Handlingsplan mot amerikansk mink Neovison vison*.
- DN, 2007. *Kartlegging av naturtyper- verdisetting av biologisk mangfold*. 2007th ed., Direktoratet for naturforvaltning.
- Eide, N.E. et al., 2011. Pilotprosjekt bevaringsmål i store verneområder - Utvikling av metoder for å overvåke bevaringsmål i store verneområder - tema fjell og landskap. *NINA Rapport 652*, (147).
- Fahle, T. & Johansen, R., 2001. Miljøtilstand i vassdrag i Nordland -undersøkelser utført før 2001. *Argus miljø*, (3/01), s.246.
- Fjeldstad, H. et al., 2013. Utkast: Kartlegging etter DN-håndbok 13 under NiN-kartlegging i verneområder i Vestfold, Nordland og Oppland i 2012. *Miljøfaglig Utredning*, (2013-01), s.55.
- Fjeldså, J., 1971. Iglar (Hirudinea) og snegl (Gastropoda) i noen vassdrag i Nordland og Troms. *Fauna*, 24, ss.41-48.
- Follestad, A., 2013. Forvaltning av gjess i verneområder. , (Foredrag 27. august).
- Follestad, A., 2012. Innspill til forvaltningsplaner for Lista-og Jærstrendene: Kunnskapsoversikt over effekter av forstyrrelser på fugler. *NINA Rapport*, 851, s.45.
- Forsvarsbygg, 2014. Offentlig plan - Rapport oppfølgende undersøkelser husdyr og støy. , s.17.
- Forsvarsbygg, 2013. Reguleringsplan med konsekvensutredning for Ørland flystasjon. *Planprogram*, s.42.
- Fylkesmannen i Nordland, 1985. Utkast til verneplan for våtmarksområder i Nordland Fylke. , s.142.
- Gaarder, G., 2004. Biologisk mangfold på Evenes flyplass, Evenes kommune, Nordland. *Forsvarsbygg BM-rapport*, 68, s.61.
- Gaarder, G., 2010. Biologisk mangfold, Evenes lufthavn - Evenes kommune, Nordland og Skånland kommune, Troms. *Avinor BM-rapport*, (7), s.33.

- Gaut, A. & Egede-Nissen, C., 2013. Miljøtekniske grunnundersøkelser Harstad/Narvik lufthavn, Evenes. *Miljøprosjektet - DP 2*, s.72.
- Halvorsen, R. et al., 2009. Naturtyper i Norge (NiN). Available at: <http://www.naturtyper.artsdatabanken.no/>.
- Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge
- Holtan, H. & Brettum, P., 1995. Kvitfor/Tårstadvassdraget - Forurensningstilstand og mulige forurensningsbegrensende tiltak. *NIVA*, s.64.
- Kaasa, K., Jensen, J.G.B., Gravem, F.R., Hveding, Ø.P., Halvorsen, E., Været, L. og Breyholtz, B. 2015. Undersøkelser av PFAS i jord, vann og biota med risikovurdering. Harstad/Narvik lufthavn, Evenes. Norconsult og Sweco rapport 168186-17-J8. 145 s.
- Larsen, B. et al., 2011. Restaurering av våtmark i Norge - potensielle lokaliteter og aktuelle tiltak. *Miljøfaglig Utredning Rapport*, 11, s.85 + vedlegg.
- Larsen, B. & Gaarder, G., 2009. Biologisk mangfold i Evenes kommune. *Miljøfaglig Utredning Rapport*, 30, s.41.
- Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.
- Miljødirektoratet, 2014. *Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter*.
- Miljødirektoratet, 2013. *Veileder for behandling av utbyggingssaker som kan berøre Ramsarområder og andre vernede våtmarksområder*.
- Miljøverndepartementet, 2012. *Veileder - Naturmangfoldloven kapittel II. Almindelige bestemmelser om bærekraftig bruk- en praktisk innføring*.
- Mjelde, M., 2004. Kartlegging av biologisk mangfold i kommunene: Ferksvannsvegetasjonen i Nordland. *Fylkesmannen i Nordland*, 1, s.113.
- Mjelde, M. et al., 2012. Undersøkelse av vannvegetasjonen i kalksjøer i Nordland og Troms, samt problemkartlegging i utvalgte innsjøer. *NIVA*, s.48.
- Russi, D. et al., 2013. *The Economics of Ecosystems and Biodiversity for Water and Wetlands*, London and Brussels: Ramsar Secretariat, Gland.
- Strann, K., Frivoll, V. & Johnsen, T., 2005. Viltkartlegging. Evenes kommune. *NINA Rapport*, 67, s.25.
- Størset, L. et al., 2004. EUs rammedirektiv for vann. Karakterisering av vannområder i Nord-Norge. *SWECO-Grøner-rapport*, s.75 + vedlegg.
- Weideborg, M., 2013a. *Notat Undersøkelse av avrenning av avisingmidler fra Harstad / Narvik lufthavn våren 2013*, Aquateam/Avinor.
- Weideborg, M., 2009. Resultater fra utvidet miljø- undersøkelse av avrenning fra Harstad/Narvik lufthavn , Evenes. *Aquateam*, s.27.
- Weideborg, M., 2013b. Utkast til rapport . Undersøkelser av resipienter ved Harstad / Narvik lufthavn , Evenes. Sluttrapport fra avisingssesongen 2012 / 2013 med sammenstilling av data fra tidligere år. *Aquateam COWI*, 13-057, s.67.

Vedlegg A Verneforskrift

Forskrift om fredning av Kjerkvatnet naturreservat, Evenes kommune, Nordland.

Fastsatt ved kgl.res. 19. desember 1997 med hjemmel i lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 8, jamfør § 10, § 21, § 22 og § 23. Fremmet av Miljøverndepartementet. Endret 26 feb 1998 nr. 212, 7 mai 2001 nr. 1695.

I

I medhold av lov om naturvern av 19. juni 1970 nr. 63, § 8, jfr. § 10 og §§ 21, 22 og 23, er et våtmarksområde sør og vest for Evenes flyplass i Evenes kommune, Nordland fylke fredet som naturreservat ved kgl. res. av 19. desember 1997 under betegnelsen «Kjerkvatnet naturreservat». Med hjemmel i kgl. res. av 3. juli 1987 nr. 572 og Miljøverndepartementets delegasjon av 3. november 1988 er forskriften for naturreservatet endret ved Direktoratet for naturforvaltnings vedtak den 26. februar 1998.

0 Endret ved forskrift 26 feb 1998 nr. 212.

II

Det fredete området berører følgende gnr./bnr.:

3/1, 3/2, 3/4,14, 3/6, 3/8,23, 3/10, 3/11, 3/13, 3/15, 3/18, 3/19, 3/38, 3/46, 4/1, 4/3,5, 4/4, 4/6, 4/8, 4/16, 4/17, 4/22, 4/37, 4/45, 5/1, 5/24, 5/27, 5/34, 5/37.

Reservatet dekker et areal på ca. 2.235 daa, hvorav ca. 1.020 daa er landareal.

Grensene for naturreservatet framgår av kart i målestokk 1:10.000, datert Miljøverndepartementet desember 1997, endret ved Direktoratet for naturforvaltnings vedtak av 7. mai 2001.

Kartet og fredningsforskriften oppbevares i Evenes kommune, hos Fylkesmannen i Nordland, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

De nøyaktige grensene for reservatet skal avmerkes i marka der de går over land og knekkpunktene bør koordinatfestes.

0 Endret ved forskrift 7 mai 2001 nr. 1695.

III

Formålet med fredningen er å bevare et viktig våtmarksområde med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv. Det er spesielt viktig å bevare områdets betydning som hekke- og trekkområde for våtmarksfugl samt det rike og spesielle plantelivet i og ved Kjerkvatnet.

IV

For reservatet gjelder følgende bestemmelser:

2. Dyre- og fuglelivet, for eksempel reirplasser og hiområder, er fredet mot skade og ødeleggelse. Jakt, fangst og bruk av skytevåpen er forbudt. Hunder skal holdes i bånd. Utsetting av vilt er ikke tillatt.
3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre de naturgitte forhold, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, opplag av båter, hensetting av campingvogner o.l., framføring av nye luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veger, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, ny utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, nyplanting, henleggelse av avfall, gjødsling og bruk av kjemiske bekjempningsmidler. Oppstillingen er ikke uttømmende.
4. Motorisert ferdsel til vanns og til lands er forbudt. Forbudet gjelder også bruk av modellbåter, modellfly og brettseiling.
5. Camping, teltslaging og oppsetting av kamuflasjeinnretninger for fotografering er forbudt.

0 Endret ved forskrift 26 feb 1998 nr. 212.

V

Bestemmelsene i kapittel IV er ikke til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i rednings-, ambulanse-, politi-, brannvern-, oppsyn-, skjøtsel, og forvaltningsøyemed.
 2. Utmarksbeite og utmarksslått som på vernetidspunktet eller der dette tidligere har vært vanlig.
 3. Å lede dreneringsvann ut gjennom vassdraget eller i eksisterende dreneringskanaler.
 4. Sanking av bær og matsopp.
 5. Jakt på hjortevilt og gaupe, lisensjakt på jerv, samt fellefangst av mink.
 6. Lovlig bruk av hund ved jakt på hjortevilt og gaupe samt lisensjakt på jerv, og ved ettersøk etter skadet hjortevilt, gaupe og jerv.
 7. Nødvendig bruk og vedlikehold av havariveier mellom flyplassen og Kjerkvatnet.
 8. Vedlikehold av kraftlinjer.
 9. Utøvelse av fiske og jakt på sjøpattedyr i henhold til gjeldende regelverk.
 10. Drift og vedlikehold av Kystverkets eksisterende anlegg, samt nødvendig ferdsel i forbindelse med denne virksomheten.
 11. Fortøyning av båter i Tårstadosen og Stuneosen.
 12. Ferdsel med motordrevet båt i Tårstadosen og Stuneosen.
- 0 Endret ved forskrifter 26 feb 1998 nr. 212, 7 mai 2001 nr. 1695.

VI

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

1. Felling av vilt som forårsaker vesentlig skade.
2. Hogst av ved til eget bruk.
3. Skjøtsel og avvirkning i eksisterende granplantefelt på vernetidspunktet.
4. Felling av fugl av hensyn til flysikkerheten ved flyplassen.
5. Forsterkning av eksisterende kraftlinjer.
6. Etablering av nye anlegg for Kystverkets virksomhet.

VII

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre forvaltningstiltak i samsvar med fredningsformålet. Det kan utarbeides forvaltningsplan, som skal inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av forvaltningstiltakene.

VIII

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra fredningsforskriften når formålet med fredningen krever det, samt for vitenskapelige undersøkelser og arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning, og i andre særlige tilfeller når disse ikke strider mot formålet med fredningen.

IX

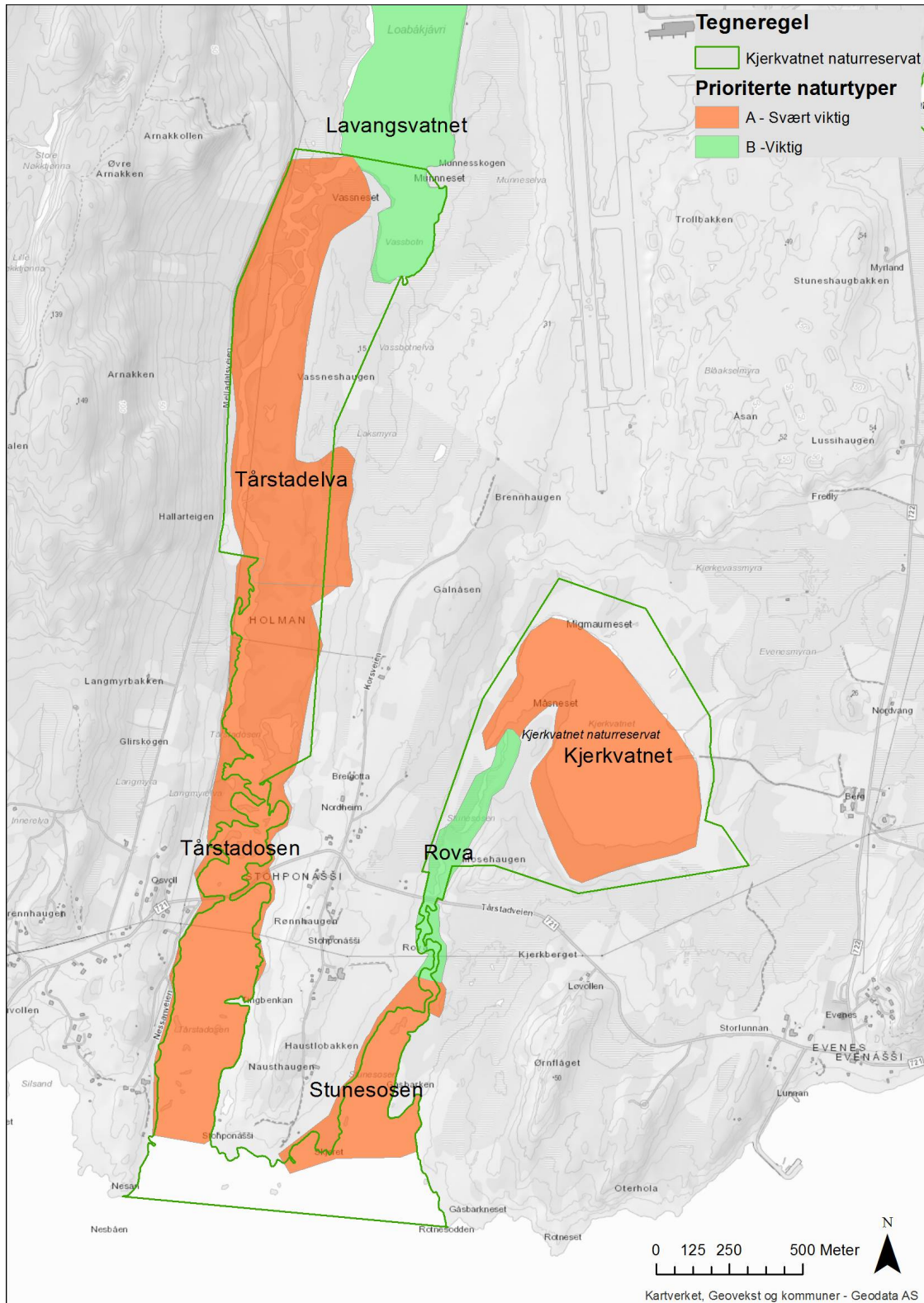
Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

0 Endret ved forskrift 7 mai 2001 nr. 1695.

X

Denne forskrift trer i kraft straks

Vedlegg B Naturtyper og arts mangfold

Figur B-1: Kart over naturtyper samt prioritering. A (rød) er av nasjonal/internasjonalt verdi og B (grønn) er av regional verdi (DN 2007; Larsen & Gaarder 2009)

Tabell B-1: Naturtyper i Kjerkvatnet naturreservat kartlagt etter DN-håndbok 13 i tillegg til verdisetting og rødlistestatus (DN 2007; Kålås m.fl. 2010):

Naturtype*	Status**	Areal (daa)	Stedfesting	Utforming	*
Kalksjø	EN	1531	Lavangsvatnet	Kalkrik tjønnaks-sjø	B BN00062830
Kalksjø	EN	390	Kjerkvatnet	Kransalgesjø	A BN00062826
Kroksjøer, flomdammer og meandrerende elveparti	EN	433	Tårstadelva	Kompleks	A BN00040883
Kroksjøer, flomdammer og meandrerende elveparti	EN	77	Rova	Kompleks	B BN00062816
Strandeng og strandsump	NT	142	Stuneosen	Kortvokst, åpen, artsrik saltsiveng på skjellsand	A BN00062859
Strandeng og strandsump	NT	513	Tårstadosen	Stort strandengkompleks	A BN00062858

* Etter DN håndbok 13, verdisetting hvor A er internasjonalt/nasjonalt viktig, B er viktig og C er lokalt viktig

** Rødlistekategorier: nært truet (NT) og sterkt truet (EN),

Tabell B-2: Rødlista fugler i Kjerkvatnet naturreservat (Kilde: Artsdatabanken)

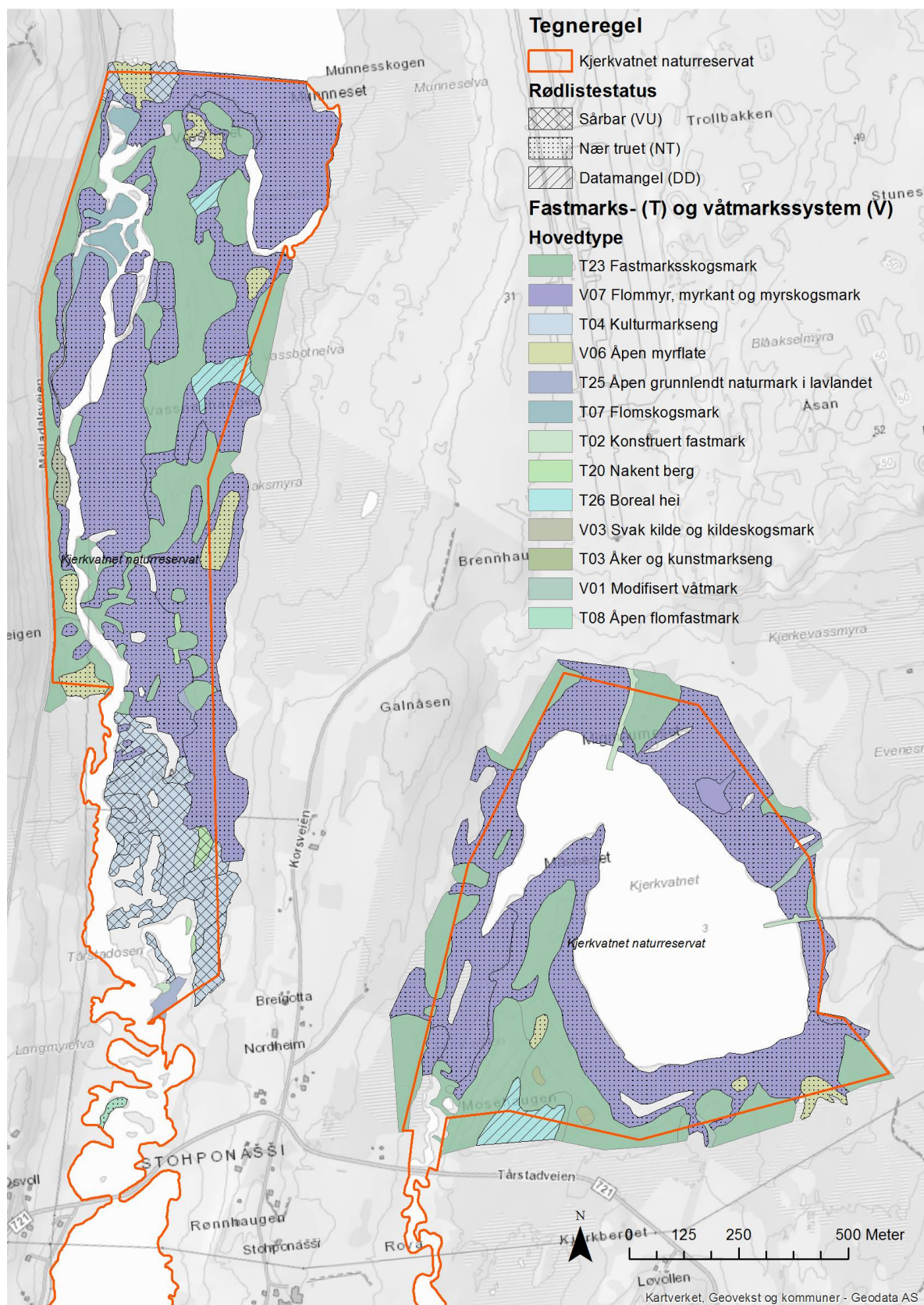
Navn	Status	Stedfesting
Fugler		
Bergand, <i>Aythya marila</i>	VU	
Bergirisk, <i>Carduelis flavirostris</i>	NT	Tårstadosen, Stuneosen
Brushane, <i>Philomachus pugnax</i>	EN	Tårstadosen, Stuneosen
Fiskemåke, <i>Larus canus</i>	NT	Tårstadosen, Stuneosen, Lakseosen (Lavangsvatnet)
Gulnebbloom, <i>Gavia adamsii</i>	NT	Tårstadosen, Stuneosen
Hetemåke, <i>Chroicoceph. ridibundus</i>	VU	Tårstadosen, Stuneosen, Lakseosen (Lavangsvatnet)
Høsehauk, <i>Accipiter gentilis</i>	NT	Tårstadosen
Knekkand, <i>Anas querquedula</i>	EN	Tårstadosen, Stuneosen
Makrellterne, <i>Sterna hirundo</i>	VU	Tårstadosen, Stuneosen, Lakseosen (Lavangsvatnet)
Sanglerke, <i>Alauda arvensis</i>	VU	Tårstadosen
Skjeand, <i>Anas clypeata</i>	VU	Lakseosen (Lavangsvatnet)
Snadderand, <i>Anas strepera</i>	NT	Tårstadosen
Stjertand, <i>Anas acuta</i>	VU	Tårstadosen, Stuneosen
Storspove, <i>Numenius arquata</i>	VU	Tårstadosen, Stuneosen
Stær, <i>Sturnus vulgaris</i>	NT	Tårstadosen, Stuneosen, Lakseosen

(Lavangsvatnet)		
Svartand, <i>Melanitta nigra</i>	NT	Tårstadosen
Tyvjo, <i>Stercorarius parasiticus</i>	NT	Tårstadosen, Stuneosen
Vipe, <i>Vanellus vanellus</i>	EN	Tårstadosen, Stuneosen, Lakseosen (Lavangsvatnet)

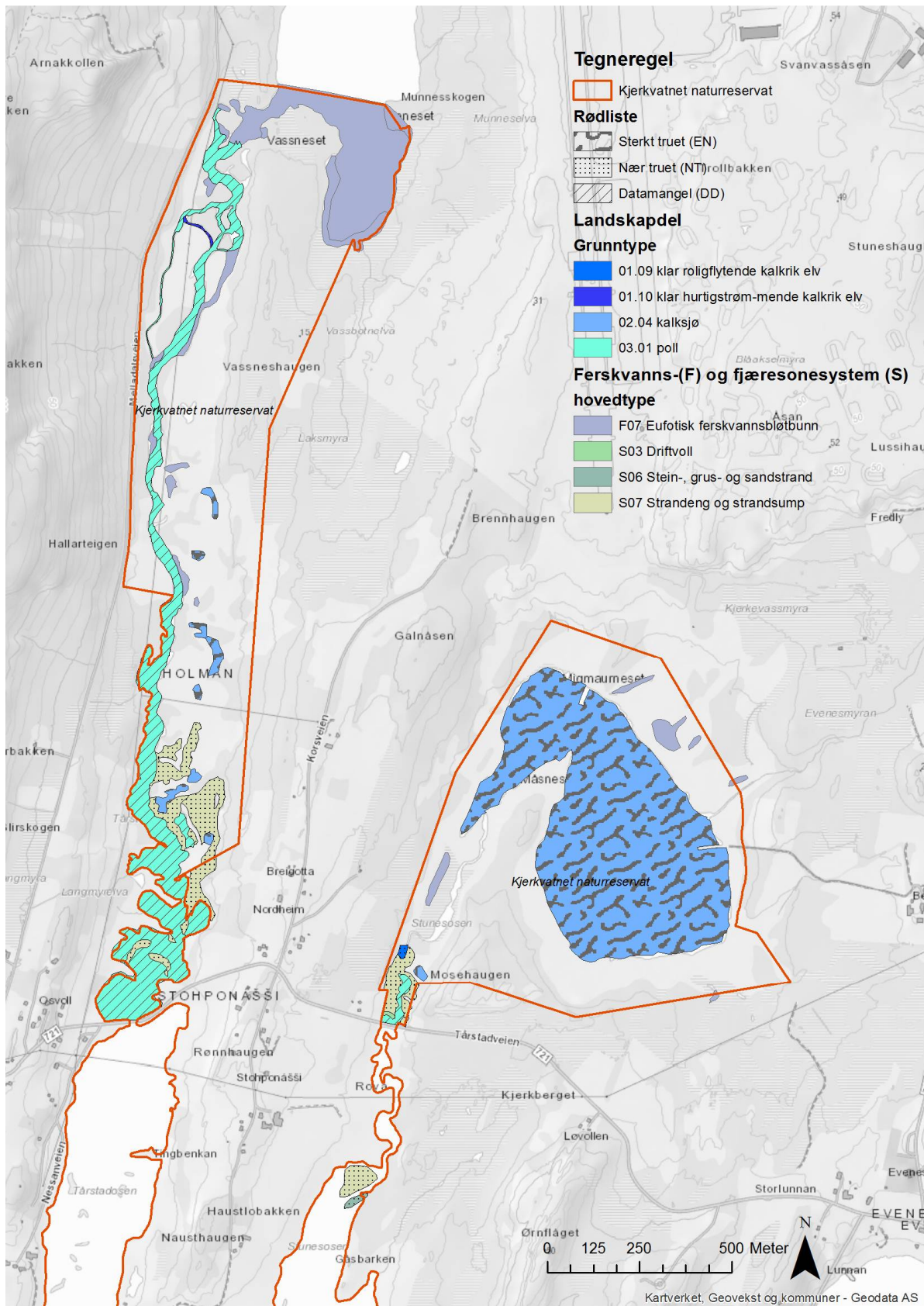
Tabell B-3: Rødlista alger, karplanter og lav i Kjerkvatnet naturreservat (Kilde: Artsdatabanken)

Navn	Status	Stedfesting
Alger		
Bredtaggkrans, <i>Chara hispida</i>	NT	Lavangsvatnet†
Bustkrans, <i>Chara aspera</i>	NT	Tårstadelva*, Lavangsvatnet†
Gråkrans, <i>Chara contraria</i>	NT	Tårstadelva*, Lavangsvatnet†
Karplanter		
Broddtjernaks, <i>Potamogeton friesii</i>	NT	Kjerkvatnet*, Lavangsvatnet†
Engbakkesøte, <i>Gentianella campestris camp.</i>	NT	Kjerkvatnet*
Høstvasshår, <i>Callitriche hermaphroditica</i>	NT	Lavangsvatnet‡
Stivtjernaks, <i>Potamogeton rutilus</i>	NT	Kjerkvatnet*, Lavangsvatnet†
Tuestar, <i>Carex cespitosa</i>	NT	Lavangsvatnet‡
Lav		
Fossenever, <i>Lobaria hallii</i>	VU	Vassneshaugen*

* fra Artsdatabanken.no, † fra Mjelde 2012, ‡ fra Gaarder 2009

Figur B-2: Kart over fast- og våtmark samt rødlisterstatus i Kjerkvatnet naturreservat (Halvorsen m.fl. 2009; Kålås m.fl. 2010)

Figur B-3: Kart over ferskvann og fjæresoner samt rødlistestatus i Kjerkvatnet naturreservat (Halvorsen m.fl. 2009; Kålås m.fl. 2010)

Vedlegg C Bevaringsmål og forvaltningsutfordringer

Det er utarbeidet tre bevaringsmål (Tabell C-1) for Kjerkvatnet naturreservat ut fra forvaltningsutfordringene (Tabell C-2). Bevaringsmålene er også kort beskrevet i kapittel 4.1.1. Det henvises til «Fagsystemet for bevaringsmål og verneområdeovervåking» som finnes her <http://natstat.miljodirektoratet.no/>. Her er det mulig å se mere om valgt metodikk og overvåkingsgeometri. Oppsynet skal bruke fagsystemet for rapportering av overvåkingen men det vil også være aktuelt å bruke registreringskjema i starten (vedlegg H). Bevaringsmålene og deres utvikling vil være offentlig tilgjengelig gjennom fagsystemet.

Tabell C-1: Bevaringsmål for Kjerkvatnet naturreservat

Nr	Bevaringsmål	Frekvens	Målsetning	Oppstartsår
1	Slitasje og slitasjebetinget erosjon	1 år	liten slitasje	2016
2	Bruksintensitet (antall storfe)	1 år	ekstensivt beite	2016
3	Problemarter (gran)	3 år	ingen/svakt innslag	2017

Utover de 3 bevaringsmål er det andre forvaltningsutfordringer i Kjerkvatnet naturreservat. I tabellen under finnes en samlet oversikt over slike utfordringer.

Tabell C-2: Forvaltningsutfordringer i Kjerkvatnet naturreservat

Forvaltningsutfordring	Relevans	Aktuelle tilstandsvariabler*
Kulturbetinget natur (slitasje og gjengroing)	x	BF, BI, SE, GG, TT, TS
Forsøpling, drenering, inngrep	x	DR, FK, SE
Fremmede arter	x	PRPA, FA
Forurensing (miljøgifter, næringsstoffer)	x	EU, MG

*forkortelser jmfør DN-13 håndbok/NiN

C.1 Bevaringsmål nr. 1: Slitasje og slitasjebetinget erosjon.

Bevaringsmålet dekker den sørvestlige inngjerding (se Figur C-1). Det nye sperregjerde går langs med reservatgrensen i øst. Gjerdet gir mulighet for å regulere beiting, slik at i de våteste periodene kan beitingen forflyttes ut av området.

I dispensasjonen for oppsetting av gjerde er det satt en prøveperiode på 3 år. Deretter vil forvaltningsmyndigheten vurdere om tiltaket har den ønskede effekt. Overvåking gjennom bevaringsmålet vil bidra til å gjøre denne vurdering kunnskapsbasert. Målet er å oppnå liten slitasje og slitasjebetinget erosjon. Oppsynet skal i den første perioden gjøre observasjoner hvert år ved bruk av registreringskjema/fagsystemet. Har tiltaket god måloppnåelse kan frekvensen økes til hvert 3 eller 5 år.

Nye tiltak må settes i verk om målsetningen ikke er nådd etter 3 år. Forvaltningsmyndigheten bør dessuten vurdere forskriftsendring for å kunne gi tillatelse til inngjerding om tiltaket har ønsket effekt. Metoden er utarbeidet etter NINA rapport 652 «Pilotprosjekt bevaringsmål i store verneområder» (Eide et al. 2011). Registreringskjema finnes i Vedlegg H.

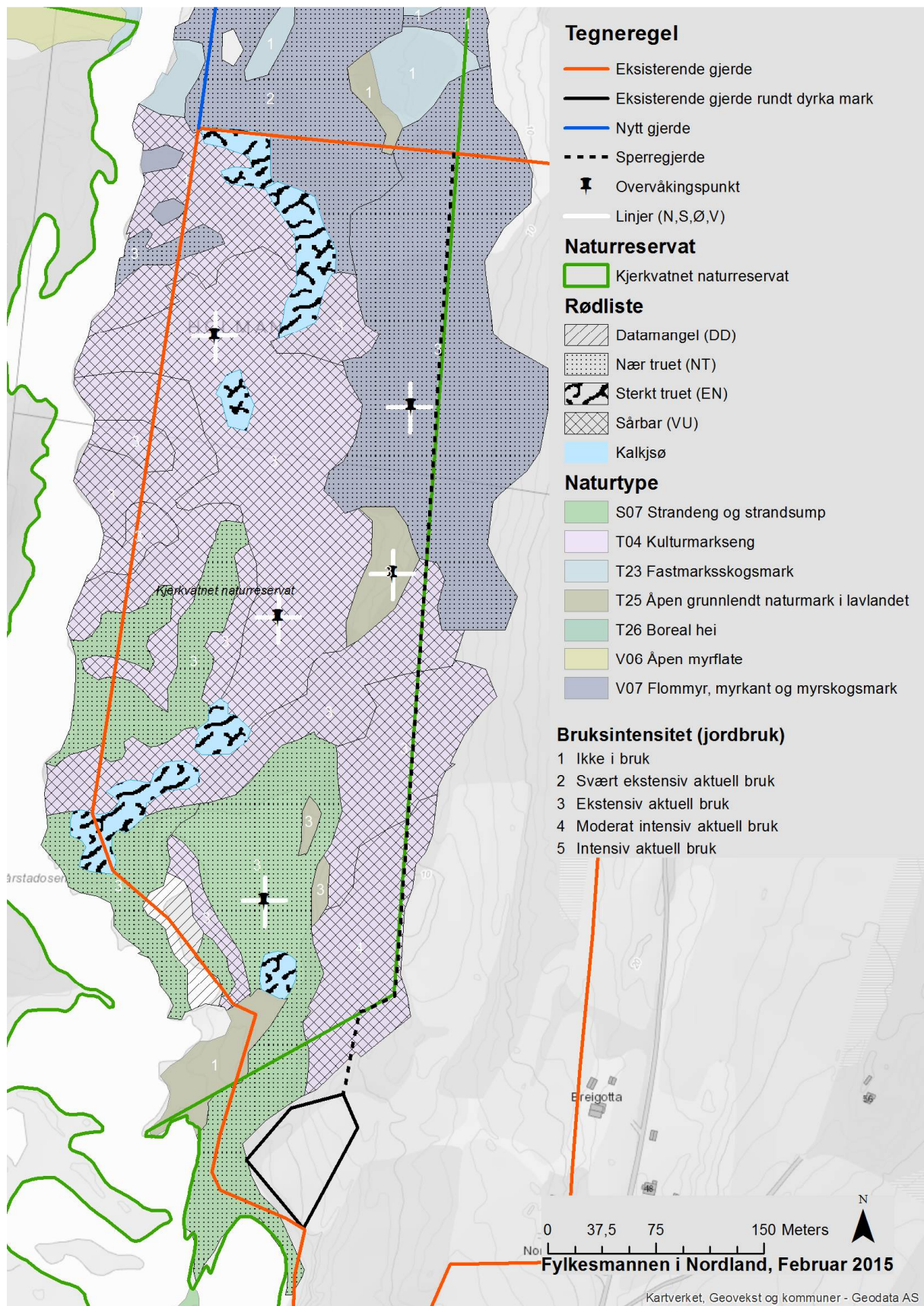
Metode

I Kjerkvatnet utgjør innhegningen vest for sperregjerdet lokaliteten. I hver lokalitet legges det ut overvåkingspunkter. Normalt er det 3-7 overvåkingspunkter per lokalitet. Et punkt kan for eksempel være en stor stein eller lignende, det kan være nødvendig å sette opp et merke (stein, stolpe etc.). Et overvåkingspunkt er et definert fastpunkt hvorfra det trekkes 4 linjer (N, S, Ø, V) ut i intakt vegetasjon (dette vil nok ikke alltid være mulig). Linjen må finnes på nytt hvert år ved hjelp av kompass og målepinne/måletau. Lengden på linjen bestemmes første år og kan eksempelvis være 1-3 meter lang. Det fylles ut ett registreringsskjema per overvåkingspunkt hvor hovedprioriteten er å registrere graden av slitasje for hver linje, samt ta bilder. Gjennomsnittlig slitasjegrad bestemmer tilstanden til lokaliteten.

Overvåkingspunktene velges slik at de fanger opp størstedelen eller en kjent andel av ferdselen som foregår og hovedvariasjonen i vegetasjonstypene. Figur C-1 viser hvordan fordelingen kan se ut.

Tidspunktet for datainnsamling legges mot slutten av sesongens bruksperiode, men før vegetasjonen visner om høsten. Slutten av august kan være et bra tidspunkt. Det er viktig at registreringen foretas på om lag samme tidspunkt hvert år. Registrering utføres årlig de første årene, men på sikt vil frekvensen være hvert 3 eller 5 år.

HØRINGSUTKAST

Figur C-1: Forslag til plassering av overvåkingspunkter

C.2 Bevaringsmål nr. 2: Bruksintensitet

Bevaringsmålet dekker hele det inngjerdede område (Figur C-2), med fokus på området vest for sperregjerdet. Målet er å ha ekstensivt til moderat intensiv aktuell bruk (beiting). Bevaringsmålet om slitasje må ses i sammenheng med bruksintensiteten.

Metode

I dialog med grunneier vurderes bruksintensiteten etter/under beitesesongen. Bør gjøres hvert år. Det kan vurderes å gjøre enkeltvurderinger for hver innhegning/naturtype.

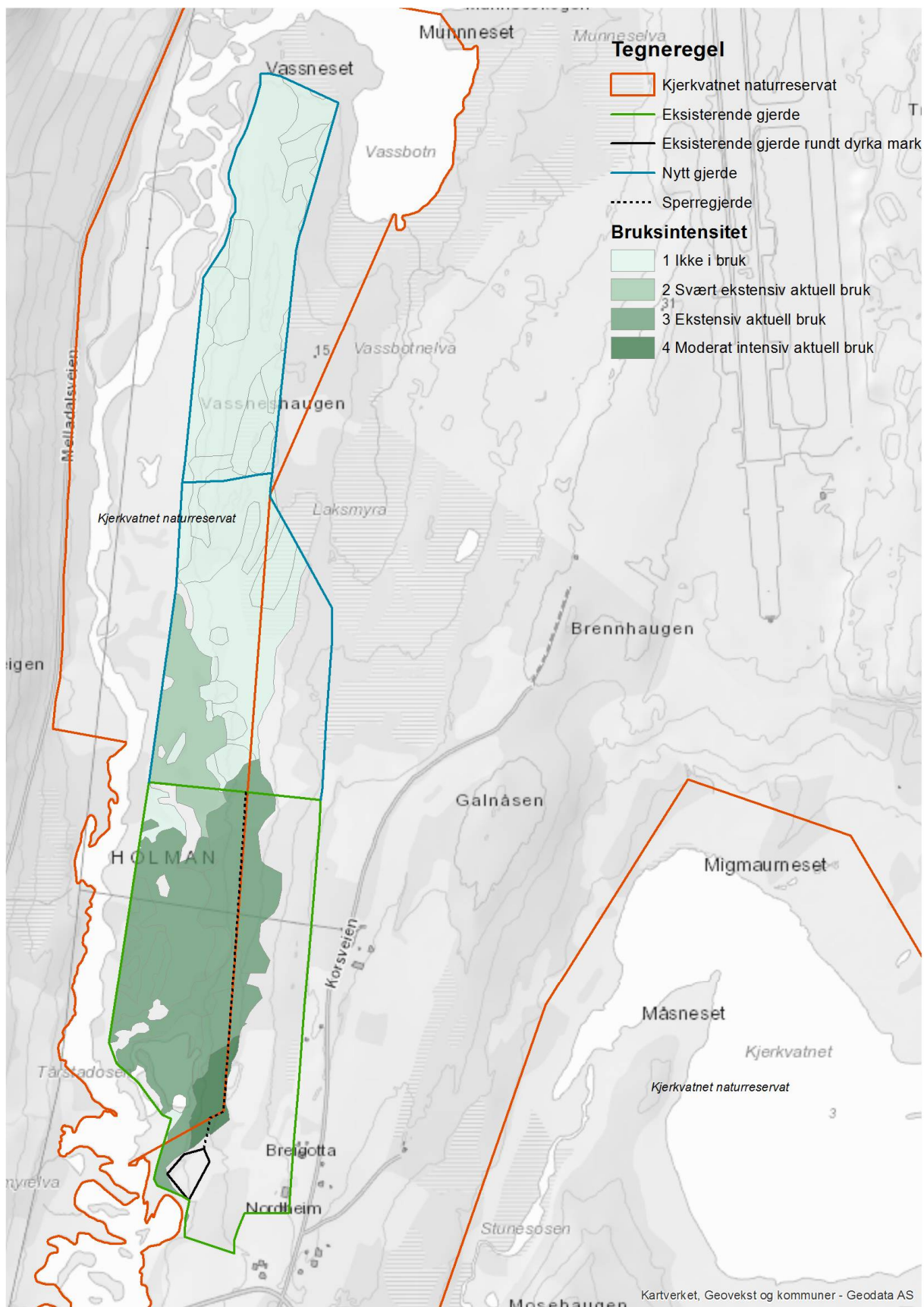
C.3 Bevaringsmål nr. 3: Problemarter

Sør for Kjerkvatnet er det et granplantefelt (Vedlegg D). Målet er å få fjernet plantefeltet og gjennom bevaringsmålet kan spredning av gran i verneområdet overvåkes.

Metode

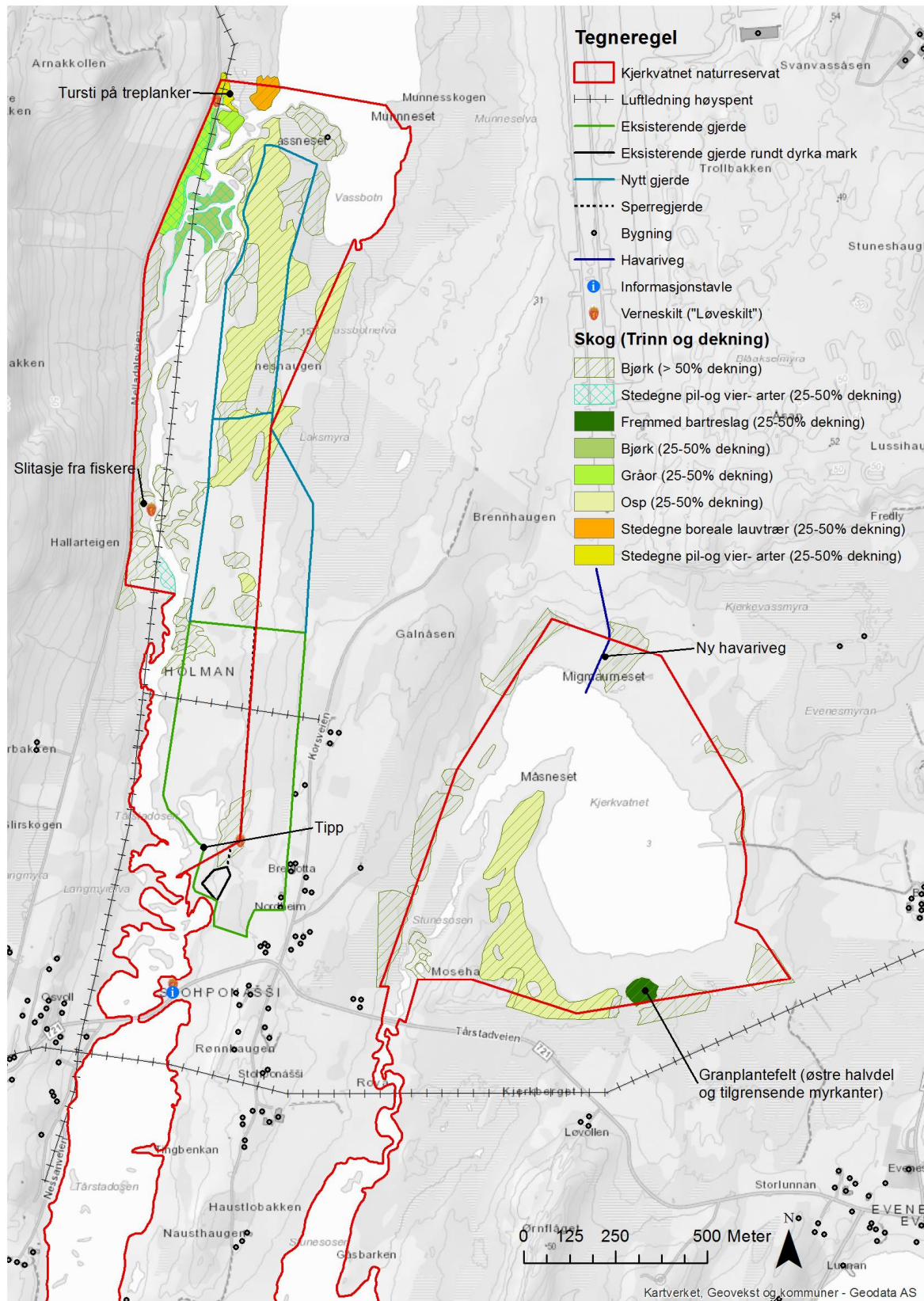
Overvåkningsmetoden som kan benyttes er strukturert befarings. Metoden bør utarbeides i samarbeide med oppsynet i 2016. Frekvensen for overvåking settes til hvert 3. år.

HØRINGSUTKAST

Figur C-2: Kart over bruksintensitet i Kjerkvatnet naturreservat.

Vedlegg D Skog, faste installasjoner og andre inngrep

Vedlegg E Samlet tiltaksbeskrivelse med kostnadsoverslag og fremdriftsplan

Tabell E-1: Samlet tiltaksbeskrivelse med kostnadsoverslag og fremdriftsplan.

	Tiltak	Når	Ansvarlig	Kostnad	Finansiering	Bevarings mål
1	Informasjonsplakat og tavle	2018	FM - Nordland	8 000,-	Bestillingsdialog	
2	Restaurering av klopping	Fortløpende	SNO		Bestillingsdialog	
3	Vedlikehold av sperregjerde	Fortløpende	FM		Bestillingsdialog	x
4	Bevaringsmål tråkkskade	Årlig	SNO/FM	0,-	Bestillingsdialog	x
5	Bevaringsmål granplantefelt	Hvert 3. år (start 2017)	SNO/FM	0,-	Bestillingsdialog	x
6	Kartlegge våtmarksfugl (samlet Ramsarområdet)	2020	FM	75 000,-	Bestillingsdialog	
7	Fjerne granplantefelt	2017	FM	???	Bestillingsdialog	x
8	Kartlegge kransalger (samlet Ramsarområdet)	2020	FM	75 000,-	Bestillingsdialog	
9	Fangst av mink	Årlig	Grunneierlag	5000,-	Bestillingsdialog	
11	Etablere ny klopping	2018	SNO	??	Bestillingsdialog	

Vedlegg F Oversikt over tilstandsklassene i vannforekomsten.

Omarbeidet fra Cowi m.fl. 2013

Tabell F-1: Oversikt over variasjon tilstandsklassene for de ulike vannforekomstene fra 1989 til sept 2013 for vannforekomster i Tårstadvassdraget. Klassifisering etter gjeldende klassifiseringssystem (Direktoratsgruppa for gjennomføringen av vanndirektiv.

Tilstandsklassifisering iht EUs vannrammedirektiv																				
Parameter	1989	2001 (aug)	2003 (okt)	2004 (mars)	2005 (sept)	2006 (mars)	2006 (okt)	2007 (mars)	2008 (mars)	2008- (okt)	2009 (mars)	2009 (okt)	2010 (apr)	2010 (sept)	2011 (mars)	2011 (sept)	2012 (apr)	2012 (sept)	2013 (apr)	2013 (okt)
Lavangsvatn																				
Tot-P	I	III	I	-	I	-	I	-	-	I	-	I	-	I	-	I	-	I	-	I
Begr.org.	-	II/III	III/IV	-	II	-	II/III	-	-	II	-	II/III	-	II	-	II	-	II/III	-	II/III
Oksygen%	-	-	-	II	-	II	-	III	II	-	II	-	III	-	III	-	II	-	III	-
Kjerkvatn																				
Tot-P	III	III	II	-	I	-	II	-	-	I	-	I	-	II	-	II	-	I	-	I
Begr.org.	-	III	IV	-	II	-	II/III	-	-	II	-	III	-	II/III	-	II/III	-	II/III	-	II/III
Oksygen%	-	-	-	IV	-	V	-	IV	III	-	IV	-	V	-	III	-	III	-	II	-

Klasse I: svært god tilstand, Klasse II: god tilstand, Klasse III: moderat tilstand, Klasse IV: dårlig tilstand, Klasse V: svært dårlig tilstand

Tilførsel av næringssalter (hovedsakelig fosfat) til innsjøer fører til større eller mindre algeoppblomstringer i sommerhalvåret. Nitrogen som når sjøvann vil kunne føre til algeoppblomstringer i utslippsområdet. Nedbrytning av algematerialet vil kunne føre til oksygensvikt i dypvannet. Ved total oksygensvikt vil det kunne skje utløsning av uønskede stoffer fra bunnsedimentene, slik som utvikling av illeluktende og giftig hydrogensulfidgass (H₂S) og utlekking av fosfat som igjen kan føre til økt algevekst. Tilførsel av organisk stoff fra andre kilder, slik som fra fly- og baneavisingmidler kan også føre til oksygensvikt i dypvannet. Dette skjer ofte sent på vinteren i islagte innsjøer. Dette betyr at man både må undersøke resipientene med hensyn til tilførsel av næringssalter og organisk stoff (fra landbruket) og med hensyn til tilførsel av organisk stoff (fra fly- og baneavisingkjemikalier) for å kunne vurdere den betydningen avrenning fra flyplassen vil ha for tilstanden i nærliggende resipienter.

Vedlegg G Dispensasjonssøknader

G.1 Retningslinjer for søknad om dispensasjon

1. Alle søknader om tiltak som krever tillatelse/dispensasjon etter verneforskriften sendes Fylkesmannen i Nordland. Søknad kan sendes til fmnopost@fylkesmannen.no eller Moloveien 10, 8002 Bodø.
2. Dispensasjonssøknaden må inneholde en detaljert beskrivelse av hva som er planlagt og tidsperioden for gjennomføring. Det er ofte en fordel hvis omsøkte tiltak er tegnet inn på kart eller at nøyaktige koordinater er oppgitt. Søknaden bør også inneholde en vurdering av andre aktuelle alternativer for tiltaket. Hva er for eksempel bakgrunnen for at det må gjennomføres innenfor grensene til naturreservatet.
3. Normalt vil verneforskriften ha strengere bestemmelser enn det som gjelder etter annet lovverk. Søknader vurderes derfor først etter verneforskriften før de eventuelt vurderes etter annet lovverk. Avslag etter verneforskriften kan ikke overstyres av annet lovverk.
4. Nærmere retningslinjer for saksbehandling er gitt under de enkelte brukerinteresser. Det er viktig at det i all saksbehandling blir gjort en samlet vurdering av tiltakets virkning på verneverdiene og forholdet til øvrige brukerinteresser.
5. I henhold til forvaltningsloven skal innkomne søknader behandles i løpet av tre uker. Hvis det ikke lar seg gjennomføre må forvaltningsmyndigheten sende foreløpig svar til søker.
6. Ved brudd på vilkår i en tillatelse skal Fylkesmannen vurdere om saken skal behandles på nytt med tanke på om vedtaket skal omgjøres. Ved grovere brudd bør tiltaket gjøres om slik at tillatelsen inndras. Brudd på vilkår kan tillegges vekt ved behandling av nye søknader.
7. Statens naturoppsyn er ansvarlig for vurdering og anmeldelse ved brudd på vilkår og verneforskrift.
8. Vedtak registreres i miljøvedtaksregisteret senest 3 virkedager etter at de er fattet (www.miljøvedtak.no). Berørte grunneier skal motta kopi av vedtaket. Naturvernforbundet har rettslig klageinteresse og har klageadgang.
9. Miljødirektoratet er klageinstans for alle saker etter verneforskriften. Klage på vedtak sendes Miljødirektoratet via Fylkesmannen i Nordland som vurderer om det framkommer nye saksopplysninger som tilsier at vedtaket kan omgjøres. Dersom vedtaket opprettholdes skal klagen oversendes Miljødirektoratet for endelig behandling og vedtak.

G.2 Den generelle dispensasjonsparagrafen i naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven § 48 åpner for at det kan gis dispensasjon dersom:

- det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig
- dersom sikkerhetshensyn gjør det nødvendig

- dersom hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig

Det følger av forarbeidene til naturmangfoldloven at den generelle dispensasjonsbestemmelsen i § 48 ikke kan brukes for å utvide den rammen som er trukket opp i vernevedtaket. Bestemmelsen skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutses eller spesielle/særskilte tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet.

I ordet «nevneverdig» ligger en ganske snever adgang til dispensasjon bare i de tilfeller tiltaket vil ha begrenset virkning for verneverdiene. Presiseringen er for å sikre at vernevedtaket ikke uthules gjennom omfattende dispensasjoner.

Det er viktig å være oppmerksom på at dersom det gis dispensasjon etter dette alternativ skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Det kan gis dispensasjon dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Denne bestemmelsen er først og fremst aktuell for tiltak av nasjonal betydning som ikke var kjent på vernetidspunktet.

Forskrifter gitt med hjemmel i naturmangfoldloven går foran andre lover eller forskrifter dersom det er ulikheter mellom bestemmelsene. Det øvrige regelverk gjelder i tillegg til verneforskriftene i områder vernet etter naturmangfoldloven. Ved søknader om tillatelse til motorisert ferdsel vil det i de fleste tilfeller være nødvendig med både dispensasjon fra motorferdselloven og fra verneforskriften. Med få unntak vil verneforskriften ha strengere bestemmelser når det gjelder bruk og tiltak enn annet lovverk. Det er derfor naturlig at en søknad om dispensasjon først blir behandlet av Fylkesmannen.

HØRINGSUTKAST

Vedlegg H Skjema slitasjeregistrering

Overvåking av tråkkskader i *Kjerkvatnet vestre innhegning*

Overvåkingspunkt (navn/nummer):	Hovedtype vegetasjon:	
Dagens bruk (type bruk, type brukere, antatt omfang):		
Foto:		
Slitasjetrend: Angi <u>økende</u> , <u>stabil</u> eller <u>minkende</u> slitasje	GPS:	Dato: Registret av:

Linjeregistrering (1 overvåkingspunkt = 4 linjer)

Linje nr.	Himmelretning	Slitasje	Vegetasjon	Jord	Terreng
1	N				
2	S				
3	Ø				
4	V				

Forklaringer og kategorier ved linjeregistrering

Slitasjetilstand på vegetasjon: -ingen vegetasjon (0) - <u>kraftig slitt</u> (1) - <u>moderat slitt</u> (2) - <u>intakt vegetasjon</u> (3)	Vegetasjon langs linje (velg ett alt.): - <u>gras</u> dominert - <u>våtmark/myr</u> - <u>lyng</u> dominert - <u>mose</u> dominert - <u>busk</u> dominert - <u>lav</u> dominert - <u>annet</u>
Jord (velg ett alt.) - <u>sand</u> - <u>humus/torv</u> - <u>stein/grus</u> - <u>annet</u> - <u>leire</u>	Terreng: - <u>flatt</u> - <u>annet</u> - <u>slak helling</u> - <u>bratt</u>

Statens hus
Moloveien 10
tlf: 75 53 15 00 || fax: 75 52 09 77
fmnpost@fylkesmannen.no
www.fmno.no
www.twitter.com/FMNordland || www.facebook.com/FylkesmannenNO

ISBN nummer:

